

AMBIS vysoká škola, a.s.
Katedra ekonomie a managementu

Evropská unie a problém mezinárodní migrace

Bakalářská práce

Autor: **Markéta Šuláková**
Ekonomie a management podniku

Vedoucí práce: **Ing. Stanislav Heczko, Ph. D**

Brno

Rok 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a v seznamu uvedla veškerou použitou literaturu.

Svým podpisem stvrzuji, že jsem seznámena se skutečností, že práce bude zpřístupněna třetím osobám prostřednictvím informačního systému AMBIS vysoké školy, a.s.

V Brně dne

.....
Markéta Šuláková

Poděkování

Chtěla bych tímto poděkovat svému vedoucímu práce panu Ing. Stanislavu Heczkovi, Ph.D., za jeho rady, odbornou pomoc a vedení mé práce. Rovněž bych chtěla poděkovat své rodině za trpělivost a rady.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2020/2021

Studentka:	Markéta Šuláková
UČO:	38119
Program:	Ekonomika a management
Studijní obor:	Ekonomika a management podniku
Téma:	Evropská unie a problém mezinárodní migrace
Topic:	The European Union and the problem of international migration
Vedoucí bakalářské práce:	Ing. Stanislav Heczko, Ph.D.
Cíl práce:	Evropská unie a problém mezinárodní migrace

1. Mezinárodní migrace
 - 1.1 Definice pojmu
 - 1.2 Příčiny mezinárodní migrace
 - 1.2.1 Ekonomické příčiny
 - 1.2.2 Neekonomické příčiny
 - 1.2.3 Politické příčiny
 - 1.2.4 Finanční příčiny
 - 1.2.5 Nefinanční příčiny
 - 1.3 Formy (typy) migrace
 - 1.3.1 Specifické formy mezinárodní migrace
 - 1.4 Důsledky migrace
 - 1.4.1 Pozitivní důsledky
 - 1.4.2 Negativní důsledky
 2. EU a mezinárodní migrace
 - 2.1 Stručná historie migrace v EU
 - 2.2 Soudobé migrační toky v rámci EU
 3. Migrační politika EU
 - 3.1 Vývoj migrační politiky EU
 - 3.2 Společná imigrační politika zemí EU
 4. Aktuální migrační situace
 - 4.1 Migrační krize na Blízkém východě
 - 4.2 Vývoj počtu migrantů v posledních letech
 - 4.3 Ekonomické dopady migrace
 - 4.4 Politika EU v rámci řešení migrace
 5. Dotazníkové šetření mezi obyvateli ČR
 6. Vyhodnocení dotazníkového šetření
- Závěr

Cíl práce: Analýza a celkové zhodnocení migrační politiky EU ve světle současné migrační krize.

Metody zpracování: literární rešerše, analýza dokumentů, statistická analýza, dotazníkové šetření.

Základní prameny a odborná literatura:

SCHEU, Harald Christian a ČÁSTEK MICHAL. Aktuální otázky migrační politiky Evropské unie. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2010, roč. 1, č. 1.

KELLER, Jan. *Evropské rozpory ve světle migrace*. první. Praha: Slon, 2017. ISBN 978-80-7419-249-4.

JANÁČKOVÁ, Stanislava a SKOPEČEK Martin SLANÝ JAN. *Masová imigrace: záchrana, nebo zkáza Evropy?*. první. Praha: Institut Václava Klause, 2016. ISBN 978-80-7542-007-7.

PALÁT, Milan. *Mezinárodní migrace a ekonomika v Evropské unii: vývoj, determinanty, politiky a trendy*. Ostrava: Key Publishing, 2015.

BŘICHÁČEK, Tomáš. *Unie ve víru migrační krize*. Praha: Institut Václava Klause, 2016. ISBN 978-80-7542-023-7.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou mezinárodní migrace v zemích Evropské unie. Jsou v ní uvedeny základní pojmy a její definice, které jsou potřebné pro pochopení dané problematiky. V dalším pořadí tato práce seznamuje s příčinami a formami, díky nimž tato problematika vzniká, a to jak ekonomickými, tak neekonomickými. Další část je zaměřena na důsledky mezinárodní migrace nejen negativní, ale také pozitivní důsledky. V další kapitole se stručně tato práce zaměří na Historii migrace v Evropské unii a na politiku která se touto krizí zabývá. Následně naváže na stav a vývoj migrantů v zemích Evropské unie v posledních letech. Na závěr této práce je vypracované a vyhodnocené dotazníkové šetření zaměřené na migraci do České republiky a jak to vnímají občasně České republiky.

Klíčová slova

Migrace, mezinárodní migrace, Evropská unie, migrační politika, důsledky migrace, migrační krize, historie migrace, utečenec.

Annotation

This bachelor thesis deals with the issue of international migration in the countries of the European Union. It contains the basic concepts and its definitions, which are needed to understand the issue. In the next order, this work introduces the causes and forms that give rise to this issue, both economic and non-economic. The next part focuses on the consequences of international migration, not only negative but also positive consequences. In the next chapter, this work will briefly focus on the History of Migration in the European Union and the policy that addresses this crisis. Subsequently, it will build on the status and development of migrants in the countries of the European Union in recent years. At the end of this work is a developed and evaluated questionnaire survey focused on migration to the Czech Republic and how they perceive it occasionally in the Czech Republic.

Key words

Migration, international migration, European Union migration policy, the consequences of migration, migration crisis, migration history, refugee.

OBSAH

Úvod	7
1. Mezinárodní migrace	9
2. EU a mezinárodní migrace.....	18
3. Migrační politika EU	21
4. Aktuální migrační krize	37
5. Dotazníkové šetření.....	48
Závěr	54
Seznam použité literatury	55
Seznam Obrázky	59
Seznam Tabulky.....	59

ÚVOD

Tato bakalářská práce se věnuje dříve citlivému tématu a problematice Evropské unie a problému mezinárodní migrace. Toto téma je v zemích Evropské unie velmi aktuální, a to hlavně v posledních 5 letech. Nastává migrační krize, je to reakce na různé důvody, jsou to například nepokoje, války, přírodní katastrofy, ale také další faktory, ke kterým dochází na Blízkém východě a v Africe, což vede k přesunu masivního počtu lidí, kteří se snaží z nebezpečné země dostat do bezpečných zemí Evropské unie.

Země Evropské unie již dříve vytvořily pravidla společné azylové politiky. Migrační krize, která nastala ale byla velká zkouška pro celého mechanismu. Členové Evropské unie, včetně jejich orgánů začali hledat východisko, jak co nejlépe nastalou situaci s migranty zvládnout. Byla tedy ve spolupráci vytvořena pravidla pro registraci a rozčlenění migrantů pro rychlejší následné azylové řízení.

Přerozdělování migrantů do všech zemí Evropské unie, bylo jedním z opatření pro zvládnutí migrační krize. Avšak s tímto přerozdělováním nesouhlasily a silně protestovaly státy jako Česká republika, Slovensko, Polsko a Maďarsko neboli státy V4. Česká republika, Polsko a Maďarsko byli za nesplnění závazků posláni před Evropský soudní dvůr.

Tato práce s tématem, Evropská unie a problém mezinárodní migrace, je rozdělena do několika kapitol, které na sebe navzájem a logicky navazují. Práce tvoří ucelený celek.

V první části jsou vysvětleny pojmy jako je migrace, ta je zde rozdělena, dále je vysvětlen pojem uprchlík (utečenec). V další části se věnuje Evropské unii a mezinárodní migraci, stručně je zde popsána historie migrace v Evropské unii, současné migrační cesty, které využívají migranti k cestě do zemí Evropské unie a v navazují opatření, která Evropská unie vytvořila pro zamezení nelegální migrace.

Další kapitola se věnuje migrační politice Evropské unie. Zmíněné jsou nejdůležitější smlouvy, které měly zásadní vliv na prohlubování integrace evropských států a utvářely společnou zahraniční, ale i azylovou politiku. Dále jsou zmíněny nejdůležitější smlouvy, na který se utvářela současná podoba Evropské unie, jako je Maastrichtská smlouva, Amsterdamská smlouva, Smlouva z Nice, a hlavně Lisabonská smlouva.

Následující kapitola se věnuje současné migrační krizi v Evropské unii. Kapitola se věnuje problematice migrační krize na Blízkém východě a vzniku této migrační krize. Dále je

v kapitole věnována pozornost vývoji počtu migrantů v posledních letech. Další části kapitoly pak řeší ekonomické dopady migrace a politiku EU v rámci řešení této migrační krize.

Poslední dvě kapitoly se pak věnují dotazníkovému šetření mezi občany České republiky na téma migrační krize v EU a vyhodnocení tohoto dotazníkového šetření.

K vypracování této práce byla použita literární rešerše, následná analýza dokumentů. V dalším kroku statistická analýza a na závěr dotazníkové šetření a jeho vyhodnocení.

1. Mezinárodní migrace

1.1 Definice pojmu

Migratio, je to původní latinské označení, význam nám známého slova migrace, v překladu to znamená stěhování, přemísťování se z jednoho místa na druhé. Je to tedy pojem, který je lidstvu znám již od nepaměti. Lidé se přemísťují z místa na místo po celém světě. Bolečeková (2010, s. 8) říká, že "migrace je multidimenzionální fenomén a jako takový je předmětem zkoumání několika vědních disciplín zejména demografie, sociologie, mezinárodních vztahů a mezinárodního práva, geografie a jiných."

Bade (2005 s.7) ve své knize uvádí, že "Homo migrans existuje stejně dlouho jako Homo sapiens, protože pohyb z místa na místo patří k podmínkám lidského bytí stejně jako narození, nemoc a smrt. Migrace jako sociální proces je, pokud si odmyslíme útky a nucené migrace, odpovědí na více či méně komplexní ekonomické, ekologické, sociální a kulturní podmínky existence člověka. Dějiny migrací jsou proto součástí obecných dějin a jen na jejich pozadí se dají pochopit."

Hlavním důvodem migrace je zlepšení a zvýšení životní úrovně, zvýšení sociálních standardů, zajištění bezpečnosti nejen pro sebe ale i pro jejich rodiny. Motorem pro migraci je hlavně globalizace. Ta díky zmenšujícímu se světu žene a podporuje migraci lidí neboli jejich přesuny. V dřívějších dobách byla migrace díky malému množství migrujících lidí podstatně těžší, ale v současné době tomu již tak není. Právě díky masivnímu počtu migrujících lidí, nabyla migrace obrovských rozměrů a takový charakter, který dosud nebyl na světě zažitý. A právě díky rozmachu migrace, vznikly tzv. regulátory migrace. Ta vznikla právě za účelem buď úplné eliminace, omezení anebo kontrole migrace. Jedním z projevů regulace migrace jsou hraniční kontroly (politický nástroj) či přísné imigrační zákony.

Migrace jako taková, je z pravidla zapříčiněna negativními jevy, jako jsou chudoba, války, ekonomické zaostávání, vysoká míra nezaměstnanosti, politické, etnické a náboženské represe, přírodní katastrofy a mnoho dalších. Za jednu z největších výzev 21. století je považována právě mezinárodní migrace s tím i její řešení, a to z důvodu sociálních, ekonomických, kulturních či politických dopadů (Bade, 2005).

Utečenec nebo uprchlík, tento pojem souvisí s termínem migrace. Termín uprchlík je ukotven již v Ženevské úmluvě a je v základě definován jako, „osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských a

národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určité sociální skupině nebo zastávání určitých politických názorů, nemůže přijmout nebo v důsledku uvedených obav odmítá ochranu svého státu; nebo osobě bez státní příslušnosti, která se nachází mimo zemi svého dosavadního pobytu v důsledku těchto událostí a která se tam vzhledem k uvedené obavě nechce nebo nemůže vrátit (Dudinská a kol., 2012).

V Ženevské úmluvě jsou specifikované důvody, pro které nemůže být použit status uprchlíka. Jedním důvodem je, že se osoba dopustila vážného nepolitického zločinu mimo zemi svého azylu, a to dříve, než země vydala status jako uprchlík, nebo je vinna za činy, které jsou v rozporu s cíli a zásadami. Dalším důvodem jsou trestné činy proti míru, vojenské zločiny nebo zločiny proti lidskosti, a to podle mezinárodních dokumentů obsahujících ustanovení o těchto zločinech (Dudinská a kol., 2012).

To, že se osoba nachází na území jiného státu, neznamená ještě, že se stává uprchlíkem. Tato osoba nemusí žádat o status uprchlíka hned ale může požádat o status uprchlíka později. Osoba, která neopustila svoji zemi jako uprchlík, ale stala se tak až následkem politických změn v zemi odkud tato osoba pochází, a tím není možný návrat do této země, je tato osoba označována jako „uprchlík na místě“. Osoby s tímto označením jsou osoby žijící v zahraničí, studenti, váleční zajatci, pracovníci, kteří migrují a mnozí další. Ale také ti, kteří při pobytu v cizí zemi vyvíjí politické aktivity proti vládě své země a tímto počínáním není možný návrat do rodné země a je tedy no rodné zemi a jejich orgánech, aby za politické aktivity byla tato osoba stíhána, jeli to možné (Dudinská a kol., 2012).

Dle informací uvedených organizací OSN, v roce 2018, každý den muselo až 38 tisíc lidí odejít ze svých domovů, Jen 16 % migrantů emigrovalo do ekonomicky vyspělých zemí, zbývající emigrovali do zemí jak Turecko, Uganda, Pákistán, Súdán. Většina z obrovského množství lidí prchá poprvé, a to před pronásledováním, válkou a násilím, a to s předpokladem, že více jak polovina prchajících jsou děti (Evropský parlament, 2017).

1.2 Příčiny mezinárodní migrace

Migrace obyvatelstva a její příčiny, je zaměřením této kapitoly. Pro tuto práci bylo v následující kapitole stanoveno rozdělení ekonomické, neekonomické a finanční a nefinanční.

1.2.1 Ekonomické a neekonomické příčiny migrace

Příčiny mezinárodní migrace, jejich velké množství. Pan Heczko (2007) uvádí, že příčiny mezinárodní migrace můžeme rozdělit do dvou skupin. Do první patří ty, které mají ekonomický charakter a do druhé pak skupiny, pak spadají příčiny, které mají neekonomický charakter. Do neekonomických příčin patří zejména náboženství, národnostní příčiny, rodinné důvody, politicko-bezpečnostní příčiny a pak také politické příčiny.

Do této skupiny patří také přírodní katastrofy, ty nemůžeme nijak ovlivnit. Tyto živelné katastrofy extrémně ovlivňují ekonomický stav a jsou častým důvodem pro mezinárodní migraci. 17 milionů obyvatel, to je počet uprchlíků, který byl oficiálně evidován v roce 1999 a důvod útěku byla válka a perzekuce. (Heczko, 2007)

Ekonomické příčiny jsou nejčastějším důvodem k migraci, proto do této skupiny patří velké množství lidí. Patří sem například i ekonomický nerovnoměrný vývoj v zemích, z toho vznikají velké rozdíly v životní úrovni a ve výši mezd jednotlivých zemí. Dále je mezinárodní migrace spojena s přímými zahraničními investicemi a jejich pohybem a změnami organizační povahy.

Nedostatek pracovní síly, je dlouhodobý nedostatek vyspělých zemí, i přes to, že jsou typické nadbytkem kapitálu. U rozvojových zemí či méně rozvinutých je to pravý opak. V těchto zemích je nadbytek pracovní síly ale není tolik potřebný kapitál. Je tedy přirozené, že se práce přelévá do ekonomik do ekonomik s přebytkem tohoto výrobního faktoru, a tak dochází k migraci (Heczko, 2007).

Z výše uvedeného je tedy jasné, že do rozvinutých zemí migrují migranti z méně rozvinutých zemí, ale existuje tato situace i v opačném směru. Tato situace je ale výrazně slabší, a je to z níže uvedených (Palát, 2015).

- Možnost pro přímé zahraniční investice z rozvinuté země do země, která není rozvinutá. Zahraniční investice následně doprovází přechod zahraničních odborných pracovníků a manažerů.
- Deficit na trhu hostitelské země v určitých oborech. Deficit může nastat v jakémkoli specializovaném oboru a vést k mezinárodní migraci.
- Celkem ojedinělým a výjimečným důvodem bývá nedostatek pracovních příležitostí pro kvalifikované pracovníky v některých oborech. Kvalifikovaní pracovníci nemohou získat práci odpovídající jejich kvalifikaci a opět se tedy uchylují k migraci.

1.2.2 Finanční a nefinanční příčiny migrace

Palát (2015) píše, že jsou dva motivační podněty, podle kterých se lidé rozhodují a následně emigrují. Jsou to finanční a nefinanční podněty. Člověk (potencionální migrant), nejdříve zvažuje svojí ekonomickou situaci, porovnává celkové náklady, které musí vynaložit k migraci do jiné země a následně i přínosy které mu to přinese. V případě, kdy zisk z migrace převyší náklady na migraci, je daný člověk motivován k migraci. Je zde pozorována závislost mezi vynaloženými náklady a ziskem z migrace. Pokud ale zisk z migrace je malý či minimální oproti vynaloženým nákladům, klesá i motivace k migraci. Naopak ale čím vyšší je zisk z migrace, tím větší je i motivace k migraci, může se jednat o vyšší mzdu oproti té stávající. Čím jsou nerovnosti mezi státy vyšší, tím větší je touha emigrovat do země s lepšími podmínkami, lepší ekonomikou. Jedním z důvodů kromě lepší a lépe placené práce je právě i lepší sazba daně z příjmu (Palát, 2015).

Nefinanční kategorie, je mnohdy důležitější než finanční kategorie. Jsou zde zohledněny stránky jako je zlepšení životní úrovně, a to i z hlediska lepšího zdravotnictví, důchodového systému, využití podstatně lepšího školního zařízení a s tím spojené vzdělávání dětí migrantů (Heczko, 2007).

Tolerantní společnost, je jedním z dalších důvodů k migraci. Možnost jako taková, žít ve společnosti, je pro některé samotný důvod, a společnost která migranty toleruje, zisk z migrace posiluje. Jedním z dalších důvodů stejně důležitým je i geografická poloha země, dopravní síť a infrastruktura dané země. Všechny tyto informace si je schopný potencionální migrant zjistit před rozhodnutím na internetu (Heczko, 2007).

1.2.3 Politické příčiny migrace

V předchozím bodě byli popsány finanční a nefinanční důvody mezinárodní migrace. Máme ale i další příčiny mezinárodní migrace. Nejvýznamnější z nich jsou jistě politické důvody. Z pravidla je migrant osobou, která je ve své rodné zemi pronásledována za své politické projevy a činy. V takových to případech je cílová země mnohem mírnější k migrantovi, většinou je k takovému migrantovi projeveno i mírnější a vřelejší chování od společnosti dané země (Heczko, 2007). Při ekonomické migraci nevzniká právo na azyl a ochranu s ním spojenou, ale u politického pronásledování ano. Pokud osoba žádající o azyl v cílové zemi prokáže, že jí hrozí v rodné zemi vězení, újma na zdraví nebo i smrt za vlastní politické i náboženské názory, pak jí vzniká nárok na azylovou ochranu. Tato osoba nemůže být vydána

ani stíhána zemí, ze které utekla, a nejen do ní, ale i do zemí, ve kterých hrozí vydání do země útěku (Heczko, 2007).

Může být tato situace i opačně. Může být i situace, kdy je osoba z dané země násilím donucena nebo unesena z politických důvodů „nepohodlná osoba“. Tato osoba je odvezena za hranice a není jí povolen ani umožněn návrat do země původu (Heczko, 2007)

1.3 Formy (typy) migrace

Migrace má několik možných způsobů a úhlů pohledu, jak k ní přistupovat a jak jí klasifikovat. Můžeme tedy vnímat několik možných typů migrace, Základní typy migrace můžeme dělit podle:

Motivu pro migraci (Šíbl, Šaková, 2002):

1. Dobrovolnou – lidé se dobrovolně rozhodují, zda a kdy opustí svoji rodnou vlast, na základě určitých faktorů,
2. Nucenou – lidé se nedobrovolně nerozhodují, jsou k migraci přinuceni, kvůli náboženskému útlaku, nemocem, přírodním katastrofám a dalším. V tomto případě se migrující označuje jako uprchlík z rodné, resp. domovské země.

Horáková (2011) rozděluje migraci podle směru pohybu migranta na:

1. Imigraci – příchod do nové země, z pohledu lidí se jedná o přistěhování do země, která je cílovou zemí.
2. Emigrace – vystěhování se, resp. odchod z domovské země.

Často používaným kritériem pro klasifikaci migrace je zákonnost pobytu migrantů (Migrační politika, 2010). Z tohoto hlediska se migrace dělí na:

1. Legální – Na území daného státu daná migrant vstoupí v souladu s právními předpisy.
2. Ilegální – zde se nacházejí hlavně pašerácké skupiny, které za úplatu převádí migranty do cílové země. Za tyto služby si ale berou horentní sumy. Další skupiny v této kategorii provádějí nezákonné obchodování s lidmi, tito lidé jsou násilně odvedeni z vlasti. Tyto skupiny jsou z pravidla velmi dobře finančně i technicky vybaveni a mají velmi dobrou mezinárodní organizovanost, je tak velmi těžké je dopadnout.

Chaloupka (2009) rozděluje migraci z časového hlediska na:

1. Krátkodobá – období kratší než 1 rok.
2. Dlouhodobá – období delší než 1 rok, ale je zde podmínka návratu do rodné země.
3. Permanentní – období delší než 1 rok, bez návratu do domovské země.

Migrace se dělí dále na základě geografické rozlohy na (Ševčík, 2007):

1. Vnitrostátní – migrace, probíhá v rámci jedné země. (Např. z východu na západ, nebo z jihu na sever).
2. Mezinárodní – vnější migrace, probíhá mezi více státy.

1.3.1 Specifické formy migrace

Specifické formy mezinárodní migrace, to jsou další typy migrace kromě výše uvedených.

Podle Heczka (2007), se jedná o následující formy:

1. Přeshraniční migrace – osoby neboli „Pendleři“ cestují za prací do sousední země. Jsou to například osoby žijící na území českého státu, tyto osoby cestují za prací do Německého státu. Takto tyto osoby cestují každý den nebo v určitých intervalech. Jsou to i u nás pracující osoby pocházející z Ukrajiny, jezdí sem na určité období a po uplynutí sjednané doby se vrací zpět do rodné vlasti. Při tomto typu migrace dochází k destabilizaci lokálních trhů práce.
2. Nelegální migrace – je to specifická forma migrace. Nelegální zaměstnání migrantů má vážný negativní vliv na daný pracovní trh. Cizinec, který zde pracuje a pobývá nelegálně stojí mimo zákon, neplatí pro něj tedy BOZP, zákoník práce a často ani hygienické požadavky a mnoho dalších. Pracuje „na černo“ a za minimální mzdu v kterýkoliv den v roce bez svátků a nároku na dovolenou. V důsledku těchto pracovníků je pracovní trh narušen, domácí pracovník nemůže v určitých profesích najít uplatnění, protože na jeho místo byl přijat nelegální pracovník. Pro zaměstnavatele takového pracovníka vzniká mnoho výhod, neplatí zákonné odvody na zdravotním a sociálním a takovýto pracovník neodvádí daně.

3. Odliv mozků (brain drain) – neboli odliv lidského kapitálu, je to další specifická forma mezinárodní migrace. Jde o odchod vysoce kvalifikovaných a nadprůměrných lidí do cizí země za lepšími platebními podmínkami a vysokou životní úrovní. Nejčastějšími profesemi jsou vědečtí pracovníci, pracovníci pro vývoj a výzkum, lékaři, učitelé a další.

1.4 Důsledky migrace

Jedním z důsledků mezinárodní migrace jsou výzvy, a to jak z ekonomického hlediska, tak z demografického hlediska. Je zde podstatné i soužití různých kultur v jednom místě. Mezinárodní migrace v dnešní době dosahuje obrovských rozměrů, a vzhledem k tomu, se různé společenské vědy zabývají vlivem na společnost, a to jak pozitivním, tak negativním.

Negativní důsledky, tyto důsledky se vztahují hlavně na země odkud migranti pocházejí. Hromadný odchod jednotlivců nazývaný "Brain drain" (únik mozků). Je příznačný pro země, které nemají vytvořené podmínky pro uplatnění kvalifikovaných lidí (Gallová - Kriglerová, Vylitová, 2007).

Další negativní důsledky:

Pracovní trh a nezaměstnanost, snižování mezd, nestabilní pracovní síla, sociální napětí mezi migranty a lidmi, nepřátelské postoje veřejnosti s tím spojený strach, ohrožení bezpečnosti a s tím spojený nárůst kriminality, rasismus, terorismus, obchod s lidmi a mnoho dalších.

Pozitivní důsledky mezinárodní migrace se vztahují ke koexistenci, vytváření nových pracovních míst, získané nové znalosti o cizích zemích, zlevnění služeb a zboží, opravdu levná pracovní síla, nové know-how, růst HDP hostitelské země, snížení nezaměstnanosti v rodné zemi.

Faktory a typy mezinárodní migrace jsou ovlivňovány zejména tím, jestli je daná migrace dobrovolná či nedobrovolná. Či je z politického pronásledování nebo kvůli živelné pohromě v rodné vlasti. Z tohoto hlediska tedy můžeme dělit, jak bylo výše uvedeno na dobrovolnou a nedobrovolnou mezinárodní migraci. Dobrovolná migrace je převážně ekonomického charakteru a dochází k migraci za prací, za vzděláním, za rodinou a vztahy, v důsledku toho přichází i nárůst obyvatelstva. Výše uvedené nám ukazuje na okolnosti, proč lidé migrují, co je motivuje, příkladem je i nucená migrace, kdy je člověk nucen opustit vlastní zemi.

1.4.1 Pozitivní důsledky migrace

Pro hostitelskou zemi jsou hlavně z hlediska nové pracovní síly, která zaplní mezery na pracovním trhu. Jsou obsazeny ty pozice, o které obyvatelé nejeví zájem. Dalším pozitivem je zvýšení agregátní poptávky po zboží a službách, a to vede ke zvýšení růstu ekonomiky dané země. V případě příchodu vzdělaných pracovníků je zde úspora nákladů na kvalifikaci. (Heczko, 2007)

Příchod migrantů rovněž zlepšuje demografickou situaci v dané zemi, zejména jestliže cílová země vykazuje nepříznivý demografický vývoj a má velké množství obyvatelstva důchodového věku. V takovém případě může být příchod většího počtu migrantů velkou pomocí pro důchodový systém (Palát, 2015).

Migranti se rovněž v zemích, kde se usadili sdružují do skupin a komunit. Tyto skupiny a komunity pak napomáhají přesunu zboží, informací a služeb mezi jejich rodnou vlastí a zemí, kde se usadili (Heczko, 2007)

1.4.2 Negativní důsledky migrace

Velké množství migrantů, kteří nenajdou uplatnění na pracovním trhu následně zatíží sociální systém hostitelské země. Dalším negativním důsledkem může být i nahrazení stávajícího nekvalifikovaného pracovníka hostitelské země za nekvalifikovaného pracovníka z cizí země, a to za účelem snížení mzdových nákladů (Heczko, 2007).

Do negativních nákladů spadají i náklady na lékařské ošetření a péči o příchozí migranty, náklady na zřizování přistěhovaleckých táborů a jejich provoz, detenční zařízení, sociální a právní pomoc (Heczko, 2007).

Heczko (2007) uvádí negativní dopady na hostitelskou zemi takto:

1. Příchod migrantů může vyvolat sociální nejistotu v místním obyvatelstvu a případné nepokoje,
2. Na trhu práce se může projevit diskriminace migrantů,
3. Levná pracovní síla vede k poklesu požadavků zaměstnavatelů na tuto pracovní sílu,
4. Jiná kultura mentalita příchozích migrantů může vést k řadě problémům.

Mezi negativní dopady na vysílající zemi podle Heczka (2007) patří:

1. Odliv pracovní síly a snížení nezaměstnanosti vede k tlaku na růst mezd,
2. Odliv vysoce kvalifikovaných pracovníků může vést k problémům se zajištěním služeb jako je zdravotnictví či školství, ale také v zaostávání ve výzkumu a vývoji.

2. EU a mezinárodní migrace

2.1 Stručná historie migrace v EU

Za posledních několik století Evropu postihl již nespočet migračních vln. Jednalo se o přesuny obyvatel z Evropy do Spojených států a to v 18. a 19. století, byla to reakce na první a druhou světovou válku i po nich. Časem nastala emigrace z východoevropských států, kde se k moci dostali komunisté. Jedna z vln přišla v 60. letech 20. století, šlo o přesun lidí do Německa a Švýcarska hlavně za účelem lepšího pracovního místa. Po rozpadu Sovětského svazu následovala další vlna přesunu lidí (Euractiv, 2019).

Arabské jaro, tak se nazývá událost, která výrazně pomohla k současné migrační krizi. K této události došlo na Středním východě a Africkém rohu, a to v zemích jako je Tunisko, Egypt, Jemen, Sýrie, Libye, kde došlo k masivním protestům. Arabské jaro (protesty) začaly v Tunisku ke konci roku 2010, přesněji v prosinci. Naplno však propukly v roce 2011. Nepokoje trvají dodnes v Sýrii a Libyi a nedaří se je upokojit. Hlavními důvody pro tyto nepokoje je velmi nízká životní úroveň, chudoba, nezaměstnanost, autoritářské režimy, které v těchto zemích převládají.

Největší migrační vlna, se spustila v roce 2015. Tato migrační vlna je největší migrační vlnou co do počtu migrantů od konce 2. světové války. Až v dubnu 2015 se začaly používat označení jako „Evropská migrační krize“ nebo „uprchlická krize“. V této době se ve Středozemním moři utopilo na 1200 lidí z 2000 kteří byli přepravováni na pěti lodích. Tato událost byla novináři označena právě za „Evropskou migrační krizi“. Jeden z následků migrační krize v roce 2015 byl další příliv migrantů a enormní nárůst žadatelů o azyl. Schengenský prostor byl migrační krizí velmi ovlivněn. Velký příliv migrantů do zemí Evropské unie má za následek i nárůst terorismu (Euractiv, 2019).

Komplikace, jako důsledek migrace. Řadíme do nich (Klíma a kol., 2017):

1. kriminalitu.
2. hrozící konflikty.
3. terorismus.

Sýrie, Libye, Irák, to jsou země, ze kterých přichází obrovské množství přistěhovalců do Evropy. Je to hrozba, kterou nikdo není schopen odhadnout. Většinou útoky na Evropu přicházejí od jednotlivců, kteří jsou členy radikálních teroristických skupin (Klíma a kol., 2017)

Právě v roce 2015 díky této migrační vlně bylo upozorněno na masivní nedostatky azylového systému. Evropský parlament v reakci na tuto migrační krizi začal pracovat na vícero legislativních návrzích, které měly za úkol udělat evropský azylový systém spravedlivější a hlavně efektivnější. Dohromady bylo v roce 2015 odhaleno více jak 1 820 000 nezákonných překročení hranic, a to podél vnějších hranic (Frontex, 2016)

Eurostat uvádí, že v roce 2015 v Evropských zemích byl počet žadatelů o azyl téměř 1,3 miliónu. Rok na to Eurostat uvedl snížení jen asi o 100 tisíc. V roce 2017 byl zaznamenán pokles o cca 680 tisíc lidí. V roce 2018 byl pokles o cca 608 tisíc lidí a v roce 2019 byl pokles o 676 tisíc lidí. (Eurostat, 2020).

2.2 Soudobé migrační toky v rámci EU

2.1.1. Východní Středozeemí

Uprchlíci v roce 2015 v migrační vlně přicházeli do zemí Evropy trasou přes východní Středomoří, není zaznamenáno, že by touto trasou v minulosti někdy přišlo více migrantů. Frontex vyslala do Řecka bezpečnostní složky, bylo to kvůli posílení a zlepšení bezpečnosti daného státu a pro lepší regulaci uprchlíků. Nejvíce uprchlíků bylo ze Sýrie, kde probíhala občanská válka. V roce 2016 se počet uprchlíků snížil na přibližně 182 tisíc, a to kvůli dohodě mezi Evropskou unií a Tureckem. Turecko dle sjednané dohody mělo co nejlépe zabezpečit své vlastní hranice, aby zamezilo nelegální migraci a zároveň přijme zpět do vlasti ty, kteří již uprchli. Po této dohodě se uprchlíci soustředili na vnější hranice Evropy s Tureckem. Dle vykázaných čísel jen 42 000 nelegálních uprchlíků (snížení o čtvrtinu z celkového množství) se stala tato dohoda prospěšná pro země Evropské unie. Byly ale odhaleny další nelegální přechody přes hranici, a to v roce 2018, počet tedy oproti roku 2017 stoupl o 14 000 uprchlíků (Frontex, 2019).

2.1.2 Západní Středozeemí

„Nejslabší rok“, můžeme říci, že to byl rok 2016 ve snaze nelegálního překročení hranic do zemí Evropské unie. Většina z uprchlíků z počtu cca 10 000 pocházela z Afriky. Počty uprchlíků se ale dle cest lišily. Hlavní důvod byla vybraný druh hranice, kterou uprchlík zvolil, zda to byla námořní hranice či suchozemská hranice. V roce 2016 bylo zachyceno na mořské

hranici, nejčastěji Gibraltarský průliv, cca 8000 uprchlíků. V roce 2017 došlo na zvýšení počtu asi o polovinu, uprchlíci pocházeli ze Severní Afriky a Španělska. Rovněž Maroko, kvůli velkokapacitním lodím zaregistrovalo nárůst uprchlíků na mořské hranici do Evropy a v roce 2018 bylo na 57 000 uprchlíků chyceno při nelegální migraci přes hranice (Frontex, 2019).

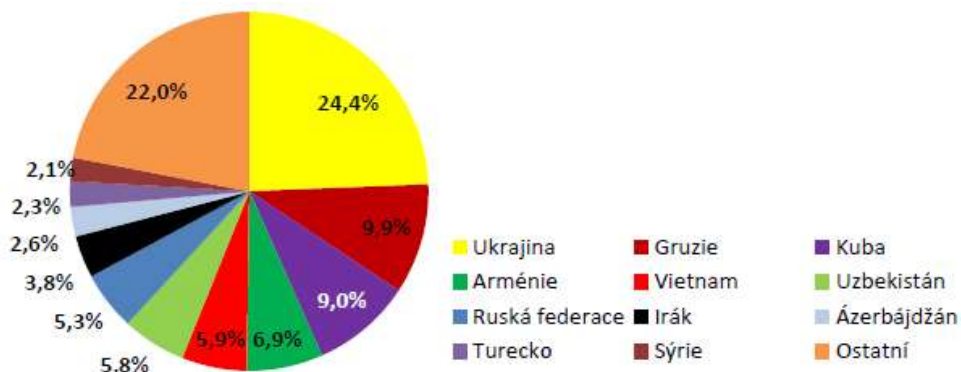
2.1.3 Centrální Středozeří

Hlavní migrační cesta do zemí Evropy vedla přes centrální středomoří, bylo zde zaevidován největší počet uprchlíků cca 150 tisíc v roce 2015, a trasa vedla ze severní Afriky do Itálie. V roce 2016 bylo zachyceno cca 181 tisíc uprchlíků (nárůst o 30 tisíc). Dohoda Evropské unie a Turecka zapříčinila rovněž pokles uprchlíků v roce 2017, ale nejnižší počet uprchlíků byl v roce 2018, pokles činil cca 80 % (asi 23 tisíc). Jednou z příčin takto velkého poklesu byl i fakt, že na místo Libye nastoupilo Tunisko v odchodu uprchlíků do Evropy.

Největší podíl uprchlíků tvořili občané Libye. Rok 2017 zaznamenal pokles v počtu nelegálních přechodů přes hranice. Za to může EU vděčit do velké míry dohodě Evropské unie s Tureckem z roku 2016. Koncem roku 2016 bylo zaznamenáno, že přes tuto trasu prošlo přes 115 tisíc uprchlíků. Nejnižší počet uprchlíků přišlo v roce 2018, kde prošlo přes tuto cestu o 80 % méně uprchlíků, a to přes 23 tisíc. A to i z toho z důvodu že Tunisko a Eritrei vystřídalo Libyi, jako hlavní zemi odchodu do Evropy. (Frontex, 2019)

2.1.4 Česká republika

Dle údajů, které uvádí Ministerstvo vnitra České republiky (2020), Česká republika za poslední roky nezaznamenala výrazný nárůst migrace. Nárůst migrantů sice přibývá, ale v malém množství. V březnu roku 2020 v České republice žilo na 604 076 cizinců. To je o 8% nárůst v porovnání s předchozím rokem.

Obrázek 1 Národnostní složení žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2020 (zdroj Eurostat)

3 Migrační politika EU

3.1 Vývoj migrační politiky EU

„Unie vyvíjí společnou přistěhovaleckou politiku, jejímž cílem je ve všech etapách zajistit účinné řízení migračních toků, spravedlivé zacházení pro státní příslušníky třetích zemí oprávněně pobývajících v členských státech, jakož i předcházení nedovolenému přistěhovalectví a obchodu s lidmi a posílení boje proti těmto činnostem.“ (Eur - Lex, 2012)

Evropská unie a vývoj migrační politiky je závislý hlavně na vývoji všech členských států a to společně. Členské státy spolu utvářejí jednotné zahraniční politiky. Stručně budou tedy popsány ty nejdůležitější smlouvy vedoucí k co nejtěsnější spolupráci a integraci států Evropské unie.

Historie vzniku

Nyní bude stručně popsán vývoj Evropské unie a integrace. V této kapitole se blíže seznámíme s evropskou integrací, do které spadá i formování a utváření evropského celního prostoru a neomezený pohyb mezi jednotlivými členskými státy, což vede i ke vlivu na migraci v zemích Evropské Unie.

Za posledních 75 let byly učiněny významné kroky v evropské integraci s následkem zavedení měnové unie, na což 12 členských zemí přijalo euro jako jednotnou národní měnu. Evropská idea (jako všeobecná víra bez ohledu na historické, kulturní a jazykové rozdíly představuje Evropu jako jedno politické společenství) se zrodila již dávno před rokem 1945. Před reformací, v 16. století, společná věrnost Římu dodávala Římskokatolické církvi nadnárodní autoritu ve většině Evropy. Poté, co se zrodil evropský systém států, byly zde myslitelé jako například Rousseau, Saint-Simon a Mazzini, kteří hlásali evropskou spolupráci a v některých případech také upřednostňovali vybudování celoevropských politických institucí. Ale do poloviny 20. století se ukázalo, že všechny tyto myšlenky byly beznadějně neuskutečnitelné (Heywood, 2004)

Ve 20. století, po první světové válce, se objevila další snaha o sjednocení Evropy. Snaha vycházela z amerického modelu a k vytvoření a zavedení Spojených států evropských. Společnosti národů (předchůdkyně OSN) tento plán navrhl a uvedl do diskuse ministr zahraničních věcí za Francii Briand, ale nepodařilo se mu ho prosadit. Snahy o sjednocování Evropy pokračovaly a další pokus se začal objevovat na konci druhé světové války. Tento pokus zejména souvisel s obnovou ekonomiky v jednotlivých státech, které byly zasaženy válkou a

byly do značné míry ekonomicky závislé na USA. A i proto se jednotlivé státy Evropy rozhodly prohloubit cestu ke větší politické a ekonomické integraci (Lipková a kol, 2006)

V roce 1946 ve městě Curych ve Švýcarsku měl britský ministerský předseda Winston Churchill projev, ve kterém apeloval na všechny, aby se podíleli na obnově a na vytvoření evropské rodiny. Spolupráce mezi Německem a Francií měla být základní kámen pro spolupráci a partnerský vztah. „Hnutí pro společnou Evropu“, to je název hnutí, které vzniklo jako následek spojení mezi organizacemi a společnostmi které myšlenku podporovali, stalo se tak v roce 1948. V tom samém roce ve městě Haag stejná organizace přijala rezoluci. V této rezoluci byli základní návrhy na spojení a vytvoření společné sociální a ekonomické politiky. Státy ale měli rozdílné názory na vzhled integrace v západní Evropě.

Na začátku se kontinentální spolupráce odvíjela na základě vojenských aliancí z dob války. Velká Británie, Belgie a Francie v roce 1948 uzavřely smlouvu o Západní unii (později byla nazvána jako Západoevropská unie), Německo a Itálie se k ní přidaly v roce 1954. V dubnu 1948 založily evropské státy Organizaci pro evropskou ekonomickou spolupráci (OEEC – organizace se v roce 1960 přejmenovala na Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj – OECD a v současnosti sdružuje nejvyspělejší ekonomiky světa). OEEC vznikla kvůli získání prostředků z Marshallova plánu. USA tímto způsobem chtěly pomoci evropským státům obnovit válkou zničený kontinent. OEEC přinesla liberalizaci v oblasti obchodu a synchronizaci jednotlivých hospodářských politik členských států. Nenaplnila ale očekávání toho, že se stane základem pro rozvoj integrace v západoevropských států. Smlouva o Beneluxu, kterou v roce 1944 podepsaly státy Belgie, Nizozemsko a Lucembursko zajistila tímto státům zavedení celní unie. V platnost vstoupila v roce 1948. V roce 1949 pak vznikla Rada Evropy (Council of Europe). Jednalo se o první mezinárodní organizaci, jejíž hlavním cílem bylo zajištění sociálního a hospodářského pokroku na kontinentu. Rada Evropy vznikla podpisem smlouvy 5. května 1949. Tuto smlouvu podepsalo deset evropských zemí – Belgie, Nizozemsko, Dánsko, Francie, Irsko, Lucembursko, Norsko, Švédsko, Velká Británie a Itálie (Lipková a kol, 2006)

Evropské společenství pro uhlí a ocel

Dne 9. května 1950 francouzský ministr zahraničí Robert Schuman, navrhl způsob k udržení míru v Evropě, a to vytvořením celoevropské organizace, která by měla za úkol dohled, regulaci a kontrolu nad výrobou a obchodováním v Evropě. Jednalo se zejména o výroby, mezi které patřily uhlí, ocel, železná ruda, šrot a koks (tyto produkty byly považováno za důležité jednotky

pro zbrojní průmysl). 18. dubna 1951 byla zeměmi – Francie, Německo, Itálie a státy Beneluxu, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko, podepsána smlouva o vytvoření Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). Tímto podpisem se dané země vzdaly části své suverenity, a to pro blaho evropského orgánu. Stalo se tak poprvé, kdy se země zavázaly k tomu, že propojí svůj těžký průmysl. Tím se umožnila uskutečnit mírová evropská integrace. Do platnosti byla tato smlouva uvedena 25. července 1952.

Hlavní cíle společenství byla následující (Lacina, Ostřížek, 2011):

1. Volný pohyb zboží a volný přístup k výrobním faktorům,
2. nepřetržité sledování trhu s úkolem zabránit jeho poškození, které by znamenalo zavedení výrobních kvót,
3. dodržování pravidel hospodářské soutěže a cenové transparentnosti,
4. stálá snaha o modernizaci a průlom v uhelném a ocelářském odvětví.

Jak uvádí Lipková a kol. (2006) témata, které hýbaly Evropou po roce 1950 byla velmi vážná. Jednou z nich byla i obranná politika. Evropa se musela vypořádat s vypuknutím studené války, rozdělením Německa a válkou v Koreji. Státy ESUO podepsaly smlouvu a vytvořily v roce 1952 Evropské obranné společenství. Cílem bylo i řešit problematiku uprchlíků.

Římské smlouvy

Další snahy o hlubší integraci se začaly na konferenci v italském městě Messina v červnu 1955. Na konferenci se jednotliví ministři zahraničí členských zemí ESUO dohodli, že budou spolu diskutovat o dalších formách integrace ve Společenství. Všechny rozhovory a jednání vedly k podpisu Římských smluv, které byly podepsány 25. března 1957 všemi zeměmi Společenství Belgií, Francií, Itálií, Lucemburskem, Nizozemskem a Německem. Podpisem Římských smluv se vytvořily, dvě nové společenství, a to Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropská agentura pro atomovou energii (EURATOM). Tato společenství a společenství ESUO byly nazývané Evropská společenství (ES). Římské smlouvy neměly na rozdíl od ESUO časové ohraničení (existence ESUO byla ohraničena na 50 let). Díky těmto smlouvám, byly zřízeny instituce a rozhodovací procesy, které přinesly a zlepšily koordinaci národních zájmů které se měly soustředit na cíle Společenství. Římské smlouvy začaly platit 1. ledna 1958 (Lipková a kol, 2006).

Evropské hospodářské společenství

Smlouva o Evropském hospodářském společenství byla rovněž podepsána v Římě 25. března 1957, a v platnost vstoupila 1. ledna 1958. Tato smlouva měla za cíl vyvolat v ekonomické oblasti ještě větší integraci. Mělo se jednat horizontální integraci, což mělo znamenat úzké spojování národních hospodářských politik zemí společenství. Očekáváním byla hospodářská unie s prostorem na vytvoření jednoho velkého společného trhu. Už při podpisu smlouvy existoval pro založení celní a měnové unie a zřízení společné politiky v oblastech obchodní, sociální a daňové (Euractiv, 2019).

Evropské hospodářské společenství si za své hlavní cíle stanovilo (Lipková a kol, 2011):

1. Zlikvidování poplatků za clo a omezení množství při dovozu a vývozu zboží mezi státy ve Společenství a ostatní opatření se stejnými důsledky,
2. vytvoření stejné celní sazby a jednotné obchodní politiky vůči třetím zemím,
3. odstranit překážky omezující volný pohyb osob, služeb a kapitálu mezi zeměmi ve Společenství,
4. zřídit obecnou politiku v oblasti zemědělství a rybolovu,
5. zřídit obecnou politiku ve sféře dopravy,
6. stanovit systém svobodné soutěže na společném trhu,
7. zavedení metod na koordinaci hospodářských politik zemí a zamezit nerovnováze jejich platebních bilancí,
8. kooperaci národních právních zákonů v určitém rozsahu pro správné fungování společného trhu,
9. zavedení společenského sociálního fondu s úkolem zajistit zaměstnanost a přispívat ke zvýšení životní úrovně pracujících,
10. vytvoření společenské investiční banky, která usnadní hospodářský rozvoj státem a mobilizaci nových zdrojů,
11. zapojení zámořských států a území s cílem zvýšení obchodu a podpory ekonomického rozvoje.

V roce 1969 se konal Haagský summit, na kterém se zástupci vlád členských států pokusili upevnit vzájemné vazby založením Hospodářské měnové unie a společné zahraniční politiky. Výsledkem těchto snah bylo o 10 let později, v roce 1979, založení Evropského měnového systému a položení základů společné zahraniční politiky jako evropské politické spolupráce (Lipková a kol, 2006).

K dalšímu důležitému integračnímu počínu Evropského společenství došlo v 80. letech, kdy byly určeny cíl, kterým bylo do konce roku 1992 zřídit společný trh, který byl také označován také jako, " Jednotný vnitřní trh ". Hlavními a iniciativními dokumenty, ze kterých se při tvorbě společného trhu čerpalo byly Bílá kniha o přestavbě vnitřního trhu a Jednotný evropský akt (JEA, Single European Act). Evropská komise zhotovila Bílou knihu o dotvoření vnitřního trhu a přednesla ji Radě ministrů koncem června 1985. Bílá kniha zahrnovala opatření na vybudování profilu pro společný trh. Skládala se skoro z 300 opatření, které měly sloužit k eliminaci tří okruhů překážek společného trhu ES – materiálních (kontrola zboží a osob), technických (svobodný pohyb zboží, osob, kapitálu) a daňových (v oblasti nepřímých daní – DPH a spotřební daně). Na eliminaci daných zábran byly určeny dvě etapy 1985–1986 a 1987–1992 (Lipková a kol, 2006).

Jednotný evropská akt

Jednotný evropský akt (JEA) byl schválen na zasedání Evropské rady v Lucemburku 3. února 1986. Smlouvu o JEA podepsalo 9 členských zemí a Dánsko, Řecko a Itálie smlouvu podepsaly 28. února 1986 v Haagu. Šlo o mezinárodní smlouvu podepsanou mezi zeměmi Společenství, která byla první důležitou úpravou zakládajících smluv. Smlouvě JEA předcházelo uzavření Schengenské dohody o chronologickém zastavení kontrol na společných hranicích. Schengenská dohoda byla uzavřena dne 14. června 1985 v Schengenu. Podpisem smlouvy se země Hospodářské a měnové unie Belgie, Holandska, Lucemburska, Spolkové republiky Německa a Francie dohodly zmírnit omezení pohybu lidí přes vnitřní hranice a umístit kontroly pouze na místech, kde jsou kontrolní orgány zemí Společenství nedaleko vedle sebe. Tato dohoda je označována jako Schengen I. Její pokračování je Schengenská úmluva o chronologickém zastavení kontrol na vnitřních hranicích. Dohoda se nazývá Schengen II (Eur - Lex, 1987)

Smlouva JEA zavedla důležité změny, ke kterým řadíme i rozhodnutí zrušit právo veta při hlasování v Radě a přejít ke hlasování s kvalifikovanou většinou v určitých oblastech především týkajících se jednotného trhu. Evropský parlament začal zasahovat do legislativního procesu,

definovat nové společné cíle integračního procesu při tvoření hospodářské a měnové unie a zefektivnění spolupráci členských zemí v zahraniční politice. Po podpisu Smlouvy JEA se Komise koncentrovala na splnění daných úkolů. Reforma zasáhla i financování Společenství, omezily se výdaje na zemědělskou politiku. Finance se použily na strukturální fondy, které měly snižovat hospodářské rozdíly mezi členskými zeměmi tzv. politika soudržnosti. V dubnu 1989 byl Komisí vypracován koncept vybudování měnové unie (Delorova zpráva). Koncept předpokládal vybudování měnové unie ve třech etapách, od chronologické součinnosti ekonomik členských zemí až po zavedení jednotné měny. Reformy, které Smlouva JEA přinesla, se zaměřují hlavně na sbližování hospodářských a měnových politik zemí Společenství, užší kooperaci v oblasti zahraniční politiky, úkolů, postavení, a pravomoci orgánů Evropských společenství. Podle Smlouvy JEA se formálně akceptuje název Evropský parlament. Smlouva zvýrazňuje jeho postavení ve Společenství. Na summitu ve Štrasburku byla přijata Charta základních sociálních práv pracovníků (Sociální charta). Charta měla zjednodušit svobodný pohyb pracovníků v jednotném trhu, rovněž zaručovala právo na svobodné setrvání pracovníků na území zemí Společenství, vlastní rozhodnutí o výběru dané práce za adekvátní mzdu a právo na sociální bezpečí. S chartou souhlasily a všechny členské země s výjimkou Velké Británie, která se až v roce 1997 přidala podpisem Charty k ostatním zemím a souhlasila z jejich zněním (Lipková a kol, 2011).

V roce 1967 sloučením orgánů ESUO, EHS, a Euroatomu vznikají Evropská společenství čili ES (EC). Poté v letech 1957–1968 dochází k budování celní unie v rámci Společenství.

3.2 Rozšiřování společenstva a vznik Evropské unie

Maastrichtská smlouva

Dne 7. února 1992 ve městě Maastricht byla podepsána Maastrichtská smlouva. Smlouvu podepsaly všechny členské země. Smlouva nabyla platnosti 1. listopadu 1993. Předcházely tomu referenda v daných zemích Společenství. Referendum v Dánsku nenašlo podporu pro tuto smlouvu, proto se muselo uskutečnit druhé referendum, ve kterém už výsledek byl pozitivní a Dánové se smlouvou souhlasili. První referendum nenašlo podporu z důvodu zavedení jednotné měny. K hlavním článkům Maastrichtské smlouvy patří odstavce o zavedení hospodářské a měnové unie a zavedení jednotné politiky pro bezpečnost a zahraniční věci. Svou pozici si posílil Evropský parlament v oblastech zákonodárné síly a kontrolní pravomoci. Evropské hospodářské společenství se transformovalo na Evropskou unii. V červnu 1994 Evropská rada přijala rozhodnutí, že do Evropské unie budou smět vstupovat i země východní a střední

Evropy. Za předpokladu splnění požadavků, které podmínila EU pro vstup do unie v ekonomické, ale i politické oblasti. Požadavky požadují stabilní demokratický systém, dodržování lidských práv, tržní ekonomiku, povinnost naplňovat požadavky vycházející z členství v unii. Dané podmínky jsou označovány jako Kodaňská kritéria (Panfil, 2003)

Jak uvádí (Lipková a kol, 2006), na základě Maastrichtské smlouvy vznikl nadnárodní organismus, který je založen na třech pilířích:

1. Evropské společenství,
2. společná zahraniční a bezpečnostní politika,
3. spolupráce v oblasti soudnictví a vnitřních věcí.

Maastrichtská smlouva významným způsobem podpořila a posunula dopředu celý integrační proces v západní Evropě, když některé významné politické kompetence přešli z členských států na orgány EU.

Amsterdamská smlouva

V Amsterdamu 2. října 1997 byla podepsána Amsterdamská smlouva. Byla podepsána všemi členskými státy EU (a navíc i s Finskem, Švédskem a Rakouskem, kteří se v roce 1995 staly členy EU), začala platit v květnu 1999. Smlouva měla přinést důležité reformy orgánů Evropské unie, které měly vytvořit prostor pro další rozšíření EU o země východní a střední Evropy. Zásadní změny měly nastat v přečíslování a konsolidaci smluv o EU, přinést větší transparentnost v přijímání rozhodnutí a aplikování řádného legislativního postupu. Parlament měl díky smlouvě rozšířené pravomoci při schvalování předsedy Komise. EU si dala i za cíl učinit pokrok v zemědělské politice a snížit nezaměstnanost v členských zemích. EU se musela také poprat a přizpůsobit svou ekonomiku s globalizací a připravit se na úskalí které globalizace a mezinárodní obchod přináší, dále na nelegální obchod s drogami a na soubor proti světovému terorismu. Tyto cíle měly podarit dosáhnouti konečné eliminaci přetrvávajících překážek, které souvisejí se svobodou pohybu, upevněním bezpečnosti a lepším fungování orgánů EU. Základní úpravou, která se díky smlouvě dosáhlo, je že určitá část třetího pilíře, která byla součástí justice a vnitra a formovala vztahy k cizincům, se transformovala do prvního pilíře. Po tomto přesunu se v třetím pilíři nacházela pouze policejní a soudní spolupráce v trestních věcech. Ve smlouvě byla definována i tzv. zásada flexibility. Zásada dovoluje členským zemím, aby vytvářely hlubší kooperaci. Pojmem hlubší kooperace rozumíme kooperaci, se kterou musí souhlasit většina členských zemí, nemůže podkopávat a oslabovat integrační smluvní dohody

mezi členskými zeměmi. Když členská země poruší principy, na kterých stojí EU, může Unie dané zemi pozastavit práva které náleží členské zemi. EU je založena na zásadách svobody, demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod a právního státu (Fisher, 2009)

V Amsterodamské smlouvě byly úspěšně zakotveny změny, které členské země prosazovaly. Jednalo se o (Lipková a kol, 2011):

1. Zvyšování kompetencí Evropského parlamentu v oblastech jeho spolurozhodování o některých zákonodárných záležitostech,
2. zvyšování ochrany zdraví obyvatelstva a bezpečí spotřebitelů,
3. rozhodování kvalifikovanou většinou o některých určitých opatřeních ve společné zahraniční a bezpečnostní politice,
4. zavedení funkce hlavního představitele společné zahraniční a bezpečnostní politiky,
5. dohoda o Schengenu se ukotvila do smlouvy,
6. přesunutí části třetího do prvního pilíře v oblasti azylové, imigrační a vízové politiky,
7. zefektivnění boje s nezaměstnaností.

Smlouva z Nice

Smlouva byla podepsána 26. února 2001 všemi členskými zeměmi a začala platit od 1. února 2003. Mezi hlavní priority smlouvy patřila institucionální reforma, která by měla EU pomoci zlepšit fungování i po zvýšení počtu členských zemí.

Mezi další důležité priority patřily (Kalesná, 2008)

1. Získat kompromis o způsobu složení institucí,
2. dosáhnout efektivněji většinového hlasování v Radě,
3. upravit kompetence soudní moci.

Do Smlouvy Nice představitelé zakomponovali i Listinu základních práv, kterou podepsali předsedové Evropského parlamentu, Komise a Rady na zasedání Evropské rady v Nice. Charta však nebyla schválena jako právně povinný dokument, ale měla důležité ustanovení, které pomohly k lepšímu ústavnímu vývoji EU. Přijetí Charty hrálo významnou roli v přijatých úkonech EU, které měly velký vliv a často se dotýkaly i oblastí, které mohly do velké míry ovlivňovat lidská práva a svobody chráněné ústavou a zákony zemí unie (Karas, Králík, 2007).

Lisabonská smlouva

Po neúspěšné ratifikaci tzv. evropské ústavy (Smlouvy o ústavě pro Evropu) v roce 2005 bylo rozhodnuto o vypracování nové, tzv. reformní smlouvy. Konference, která měla mezivládní charakter a jejíž výsledkem byla reformní smlouva, která měla přinést změny do fungování EU. Konference začala 23. července 2007 v Lisabonu (Portugalsko). Se zmíněnou smlouvou souhlasily všechny hlavy zemí a vlády v Lisabonu 18. - 19. října 2007. Smlouva byla podepsána 3. prosince 2007 poté, co předsedové Evropského parlamentu, Evropské komise a Rady v parlamentu slavnostně podepsali Listinu základních práv EU. 19. února 2008 Lisabonskou smlouvou odsouhlasil i Evropský parlament. Lisabonská smlouva vstoupila v platnost 1. prosince 2009 po ratifikaci všemi 27 zeměmi unie. Ratifikací smlouvy byly pozměněny dvě základní smlouvy, na kterých byly vybudované Evropské společenství a Evropská unie. Tyto smlouvy byly Lisabonskou smlouvou změněny. Smlouva, která zůstala nepozměněná Lisabonskou smlouvou, byla Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii čili vedle EU bude fungovat i nezávisle společenství – Evropské společenství pro atomovou energii (europarl.europa, 2020).

Lisabonská smlouva přinesla základní změny a důležité reformy v následujících oblastech (europarl.europa, 2020):

1. právní subjektivitě – Evropské společenství se materiálně a formálně transformuje do Evropské unie, která v plném rozsahu nahradí Evropské společenství. Evropská unie tak získá právní subjektivitu, a to v plném znění právní subjektivity bývalého Evropského společenství,
2. zrušení systematiky tří struktur,
3. nové vymezení výlučných pravomocí – v těchto pěti oblastech získaly orgány EU plnou právní pravomoc jednat samostatně: celní unie, pravidla hospodářské soutěže nezbytné pro fungování vnitřního trhu, ochrana mořských biologických zdrojů v rámci společné rybářské politiky, společná obchodní politika a měnová politika pro členské země, jejichž měnou je euro,
4. opuštění Unie – Lisabonská smlouva zavedla možnost opuštění Unie.
5. Evropský parlament – byly posíleny pravomoci Evropského parlamentu, co se týče zákonodárství, rozpočtu EU a mezinárodních smluv. Smlouva poskytla prostředek Parlamentu pro určování politického směřování Evropy. Podle změn vyplývajících ze

smlouvy Parlament volí předsedu Komise, která je výkonným orgánem Unie a toto rozhodnutí musí zohlednit výsledky evropských voleb, a tím i hlasování voličů. Parlament je jediná instituce Evropské unie, která je volena ve všech členských zemích unie v přímých volbách občany,

6. Ochrana lidských práv – Listina základních práv Evropské unie byla zavedena jako právně závazný dokument. Do té doby měla jen nezávazný charakter.

Společné hodnoty

Na základě dlouhodobé integrace a výše zmíněných smluv státy Evropské unie sdílejí určité principy, které se promítají i do přístupu k migraci a uprchlíkům. Níže budou tyto hodnoty popsány.

Evropská unie jako světový aktér v ekonomických, vojenských, technologických záležitostech, ochraně životního prostředí, dodržování lidských práv a podporovatel demokratických principů které jsou založeny na svobodě slova a projevu, má určité cíle a hodnoty, na kterých stojí celá tato Evropská společnost demokratických zemí.

Hodnoty Evropské unie, které musí dodržovat každá členská země jsou pilíře, na kterých stojí celá unie. Mezi hlavní pilíře patří začlenění, tolerance, spravedlnost, solidarita a nediskriminace. Hodnoty, které jsou nedílnou součástí evropského Společenství a způsobu života:

Lidská důstojnost

Lidská důstojnost je hodnota, se kterou se nesmí v žádném případě obchodovat a ani nijak jinak ohýbat. Respektovat a chránit ji představuje skutečné hodnotové pilíře Evropské unie.

Svoboda

Svoboda, které je Listinou základních práv Evropské unie. Svoboda pohybu dává občanům právo svobodně se pohybovat a pobývat v Unii. Osobní svobody, jako je respektování soukromého života, svoboda myšlení, náboženského vyznání, shromažďování, projevu a informací jsou chráněny.

Demokracie

Pro Evropskou unii je zastupitelská demokracie jeden z hlavních pilířů fungování. Každý evropský občan má politická práva, který má pasivní, ale i aktivní a může je využívat ve

volbách Evropského parlamentu. Občané Evropské unie mají rovněž právo být voleni a volit ve volbách v zemi pobytu nebo v rodné zemi.

Rovnost

Rovnost je velmi důležitá v Evropské unii, a to z důvodu rovnosti před zákonem u každého občana EU. Pravidlo rovnosti mezi muži a ženami je významný aspekt u všech zemí unie a evropské integrace. Aplikuje se ve všech oblastech života. Zásada stejné mzdy za stejnou práci je zahrnuta do smlouvy z roku 1957. Navzdory stálým rozdílům udělala EU v této oblasti významné kroky.

Právní stát

Evropská unie je založena a prosperuje i díky principu právního státu. všechny její kroky musí mít svůj právní základ ve smlouvách, na kterých se dobrovolně a demokraticky dohodly její členské země. Pilíře jako jsou právo a spravedlnost hlídají nezávislé soudy. Členské země přenechaly nejvyšší jurisdikci Evropskému soudnímu dvoru, jehož rozsudky musí akceptovat všechny země unie bez výjimky.

Lidská práva

Lidská práva jsou střežená Listinou základních práv Evropské unie. mezi základní lidská práva spadá nediskriminace pohlaví, rasy nebo etnického původu, náboženství nebo víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, právo na ochranu osobních údajů a právo na spravedlnost.

3.3 Společná imigrační politika zemí EU

Termínem migrační politika označujeme politiku směřující k přímé či nepřímé regulaci a řízení pohybu lidí přes mezinárodní hranice. V případě EU přes její vnější hranice a jejich pobytů na území státu, jehož nejsou občany. Migrační politiky se týkají regulace legální i nelegální migrace. Do migrační politiky tedy patří např. vydávání víz, pasů, regulace překračování hranic či podmínky udělování ochrany cizincům prostřednictvím azylu. Do souboru migračních politik patří i imigrační politiky, kterých je cílem stanovit, kteří cizinci a za jakých podmínek se mohou dlouhodobě či trvale usadit v hostitelské zemi. Migrační politika je jedna z nejdynamičtějších politik v rámci Evropské unie (Dudinská a kol., 2012).

(Lipková a kol, 2006) píše o migrační politice jako o Mezinárodním pohybu obyvatelstva a zejména pracovních sil. Podle autorů představuje migrace představuje významný fenomén

současné světové ekonomiky. Mezinárodní migrace v rámci Evropské unie, jako nejvyšší existující fáze integrace v současnosti, představuje jednu ze čtyř svobod. Kromě volného pohybu zboží a služeb a kapitálu, je to i volný pohyb pracovních sil. Migrační politika Evropské unie je determinována několika faktory. Patří k nim demografický vývoj v členských státech unie, ochrana trhu unie, otevření trhu práce pro jejich občany ve všech členských státech.

Migrační politika Evropské unie upravuje mezinárodní migraci občanů EU v rámci seskupení, jakož i migraci občanů třetích zemí. Na základě tohoto členění rozpoznáváme migrační politiku interní a migrační politiku externí. Zabývá se tak legální i nelegální migrací. Tato politika dosahuje na úrovni Evropské unie status koordinované politiky, což znamená, že v rámci pravomoci EU dochází k přijímání směrnic stanovujících minimální normy upravující oblast migrační politiky. Každý členský stát pak dané směrnice implementuje do svého právního systému svým vlastním způsobem (Lipková a kol, 2011).

Cílem migrační politiky EU je zajistit pro legální migranty stejnou právní úroveň, jako pro občany EU. V Lisabonské smlouvě je také uvedeno, že politika tohoto charakteru by se měla řídit principem solidarity a spravedlivého rozdělení odpovědnosti mezi členské země. Lisabonská smlouva také uvádí, že EU se dělí o pravomoci v migrační politice s členskými zeměmi, hlavně, když se jedná o počet imigrantů s legálním povolením ke vstupu do členské země s cílem se zaměstnat (Lipková a kol, 2011).

Komise v roce 2011 přijala Globální přístup k migraci a mobilitě (GPMM). Přístup definuje univerzální rámec pro vztah EU se třetími zeměmi v oblasti migrace. Přístup stojí na čtyřech pilířích (europarl.europa, 2021):

1. legální migraci a mobilitě,
2. nelegální migrací a obchodování s lidmi,
3. mezinárodní ochraně a azylové politice,
4. maximalizaci dopadu migrace a mobility na rozvoj.

Tento přístup zajistil, že se do popředí dostala téma lidských práv migrantů. Komise v roce 2014 představila nové pokyny, které předcházely vzniku nové vize v oblasti svobody, bezpečnosti a spravedlnosti s názvem Otevřená a bezpečná Evropa: Převést vizi na skutečnost. Program měl být realizován v období 2014–2020. Pokyny jsou zaměřeny na cíl transpozice, implementace a konsolidace stávajících právních nástrojů a opatření. Pokyny poukazují na nutnost přijmout komplexní přístup k migraci, co nejefektivněji využít legální migraci, zajistit

ochranu těm kteří ji potřebují, bojovat proti nelegální migraci a koordinovaně řídit hranice (europarl.europa, 2019)

Evropská komise představila v květnu 2015 Evropskou migrační agendu. agenda se orientuje na zavedení opatření, která mají řešit krizovou situaci, která nastala v důsledku migrační krize. Agenda přinesla také mnoho řešení jako zavedení celoevropského systému přemísťování a přesídlení, koncepci tzv. hotspotů a navrhla operaci ve Středomoří, která měla za úkol zneškodnit převaděčské sítě a zabránit obchodu s lidmi (europarl.europa, 2019).

Můžeme říci, že migrační politika EU se zaměřuje na solidaritu a spravedlnost. Cílem migrační politiky EU je vytvořit účinné mechanismy pro bezpečné a spravedlivé řízení migrace. Vidíme, že v EU dochází k takovému přijímání směrnic, které stanovují minimální úpravy v oblasti migrační politiky, tím pádem legislativa v EU umožňuje jednotlivým členským zemím aplikovat do svého právního systému dané směrnice svým vlastním způsobem, což umožňuje řešit nezávisle na EU migrační politiky jednotlivých států. Nicméně, musí být dodržovány již závazné smlouvy, které upravují tuto politiku. V posledních letech migrační politiku EU nejvíce zaměstnává migrační krize. EU na ni zareagovala množstvím přijímaných opatření na vyřešení této krize.

Přístup členských států k migrační politice EU

Společný evropský azylový systém zavedl pravidla pro určení státu příslušného k posuzování žádosti o azyl v Evropě. Stát, na jehož území vstoupil žadatel o azyl jako první, musí ve většině případů jeho žádost i zpracovat. Dublinské nařízení však neposkytlo dostatečně flexibilní pravidla pro řešení poslední migrační krize. Několik členských států pravidla zcela ignorovalo, jiné jejich platnost dočasně pozastavily (Dupáková, 2016)

Cílem Dublinské úmluvy je nejen určit odpovědný členský stát za posouzení žádostí o azyl, ale i spravedlivě rozložit finanční břemeno spojené s řízením o udělení azylu, jakož i rozložení péče o žadatele o azyl v jednotlivých členských státech. Dalším cílem je zabránit nekontrolovatelnému pohybu cizinců po členských státech EU. Zabránit tzv. "Asylum shopping" je dalším důležitým cílem Dublinské úmluvy. Mluví o tom, aby se předcházelo situacím, kdy by žadatelé podávaly současně žádosti v několika členských státech a tím se snažili získat azyl v zemi, která je k nim benevolentnější.

V bodě. 7 dublinského nařízení se uvádí, "Dublinský systém zůstává základním kamenem vytváření společného evropského azylového systému, protože se na jeho základě jasně rozdělují odpovědnost mezi členskými státy" (Evropský parlament, 2016)

Podle mého názoru, tlak, který se na dublinský systém kladl během Evropské migrační krize, ukázal, že tento systém nebyl dostatečně efektivní při řešení migrační krize, jelikož došlo k jeho přetížení v takové míře, že migrace se stala pro členské státy první linie EU nezvládnutelná. Reforma dublinského nařízení je nezbytností pro předcházení podobným situacím v budoucnosti. Na druhé straně je nutné říci, že k selhání dublinského nařízení, a to hlavně cílů zjednodušení řízení o azylu a zajištění rychlého přístupu k ochraně obyvatel, přišlo i z důvodu rozdílného přístupu členských států k problematice migrační krize.

Německo např. prohlásilo, že přijme všechny uprchlíky ze Sýrie a v dané situaci nebude uplatňovat dublinské nařízení. Toto prohlášení však přineslo vlnu dalších politických neshod. Někteří se postavili na stranu německé kancléřky, jejímž cílem bylo ukázat, že Evropa stále klade důraz na princip solidarity (Neil, 2019).

Na druhé straně bylo však několik těch, kteří toto prohlášení odmítali. Německá kancléřka, Merkelová, která se v době krize rozhodla uprchlíkům otevřít dveře do Německa a přijmout jich více než milion, se nesetkala s vůlí ani samotných Němců, což vyústilo do otevřených politických diskusí (Votrubová, 2018). Tyto politické diskuse vyústily v situaci, kdy lety považována vůdkyně EU prohlásila, že více nebude pokračovat v budování politické kariéry. Německo nakonec přistoupilo k upřednostnění společného evropského postupu řešení migrační krize před jednostranným postupem.

Některé země k migrační krizi přistoupily také benevolentnější způsobem, i když ne v podobě otevřených dveří jako Německo, ale byly ochotny přijmout určitý počet žadatelů o azyl. Mnoho migrantů požádalo o azyl i v Rakousku či v Maďarsku, mnoho žadatelů přijalo Švédsko. Naopak, mnohé další země se ke krizi postavily odmítavě a obviňovaly Řecko a ostatní země na vnější hranici, že nesplnily závazky vůči EU a nezvládly situaci. Přestože země se rozhodly o přerozdělení migrantů, země V4 (Polsko, Česko, Slovensko a Maďarsko) nesouhlasily a deklarovaly intoleranci k této dohodě. V důsledku migrační krize se některé země uchýlily k zablokování vlastních hranic (Maďarsko stavělo zátarasy) nebo obnovily kontroly na vnitřních hranicích (Švédsko). Migrační krize měla tedy negativní dopad i na Schengenský systém – volný pohyb osob v rámci EU (Votrubová, 2018).

Tvorba migrační politiky členských států do značné míry reflektuje i postoje veřejnosti k této problematice. To znamená, že pokud je migrační politika země liberálnější, i postoj veřejnosti k otázkám migrace je benevolentnější, a naopak, pokud je migrační politika země restriktivní, postoj veřejnosti bude pravděpodobně také negativní. To znamená, že nastavení migrační

politiky a přístup zástupců jednotlivých členských států k migraci značně ovlivňují postoj veřejnosti k migraci. Pokud je pro veřejnost migrace prezentována jako negativní jev, který přinese snížení ekonomické jistoty, nezaměstnanost, dokonce snížení bezpečnosti země, je jednoznačné, že lidé se k migraci postaví odmítavě. Solidarita, která je při migrantech nejvíce prosazována se při řešení krizové situace vytratila, se vytratila a do popředí se dostávaly otázky bezpečnosti a ochrany hranic.

Negativní postoj jednotlivých vlád k této problematice vyústily v nepokoje nejen na politické scéně, ale vyvolaly i v obyvatelích strach o vlastní bezpečnost. Krizí přitom byly nejvíce ohroženy nejen země Řecko či Itálie, ale i ostatní členské státy, zejména Německo, které se rozhodlo o otevření dveří pro migranty. Migrační krize tak měla za následek nerovnoměrné rozdělení odpovědnosti a pomoci členských států. Problematiku dopadu migrační krize na jednotlivé členské státy i problematiku možnosti, zda se migrační krizi dalo předejít si rozebereme v následujících kapitolách.

Azylová politika Evropské unie

Díky Maastrichtské smlouvě z roku 1993 dostala předcházející mezivládní spolupráce v oblasti azylu institucionální rámec EU. V roce 1999 se v rámci Amsterodamské smlouvy umožnilo institucím EU vytvářet právní předpisy v oblasti azylu podle zvláštního institucionálního mechanismu, a to na pětileté přechodné období se společným právem iniciativy mezi Komisí a členskými zeměmi a na základě jednomyslného rozhodnutí Rady po diskusi s Parlamentem. Po uplynutí tohoto pětiletého období Rada mohla rozhodnout o zavedení běžného spolu rozhodovacího postupu a měla přijímat svá rozhodnutí kvalifikovanou většinou. Na základě programu z Tampere, který byl přijat v říjnu 1999 se Rada dohodla, že realizace společného evropského systému proběhne ve dvou etapách. V první etapě byl vytvořen společný evropský azylový systém (Common European Asylum System – CEAS). První etapa byla nastavena na roky 1999–2004. Systémem byl podmíněn dodržení kritérií a postupy pro určení členské země, která měla být odpovědná za zhodnocení žádosti o azyl a vytvoření Evropské azylové daktyloskopické databáze (Eurodac) na uchovávání a porovnávání údajů o otiscích prstů.

V rámci azylové politiky Evropské unie existují čtyři základní koncepty, které jsou použitelné dle toho, jak budou národní soudy interpretovat právo Unie v kontextu procesních pravidel. Jde o právo a zásady v oblasti azylového práva EU, které jsou vystaveny dublinskému systému. Azylové řešení se řídilo právem EU, což vedlo Komisi k dohledu nad dodržováním práva EU na úrovni členských zemí. Komise již v minulosti zahájila vyšetřování v oblasti porušení

smlouvy proti zemím, které řádně neuplatňovaly směrnice EU. Vývoj situace, která vznikla v roce 2015 v souvislosti s masovým vstupem deset tisíců uprchlíků z tureckého pobřeží na řecké ostrovy tak Rada EU reagovala "rozpisem kvót", které určovaly počet uprchlíků, které mají členské země přijmout, a tak si nápor uprchlíků rozdělit (Břicháček, 2016).

Česká republika měla přijmout 2691 uprchlíky z Řecka a Itálie, ale přijala jen 12. Maďarsko mělo přijmout 1294 lidí, ale povinné kvóty hned zamítlo a nepřijalo nikoho. Polsko mělo vzít 7082 uprchlíků, také to odmítlo. Slovensko mělo dostat 902 uprchlíků. Nakonec souhlasilo s 16 matkami s dětmi. Země V4 neakceptovaly kvóty EU. Česká republika, Maďarsko a Polsko byly předvolány před Soudní dvůr EU za "Nedodržení jejich zákonných povinností" o přerozdělení uprchlíků. Slovensku se díky 16 přijatým osobám vyhnulo žalobě Komise. Komise konala jen vůči zemím, které odmítly přijmout uprchlíky a nebyly nijak nápomocné v této situaci. Žadatelé o azyl jsou osoby jdoucí do jiné země, kde formálně musí podat žádost o právní a materiální pomoc a mezinárodní ochranu kvůli situaci, která probíhá v jejich zemi a hrozí jim újma na zdraví či na životě. Každá žádost musí mít svůj regulérní důvod. Obyvatelé třetích zemí, kteří žádají o útočiště v EU jsou povinni podat žádost v první zemi vstupu do EU. Touto žádostí jsou formálně akceptováni jako žadatelé o azyl. Když úřady daného státu uznají žádost o azyl, až tehdy žadatel nabývá status uprchlíka a získává právní postavení a mezinárodní ochranu (euractiv, 2020)

Země Evropské unie registrovaly v roce 2015 nejvyšší počet žadatelů o azyl. Od ledna, do září 2015 zaznamenaly 816 tisíc žádostí. Největší počet žadatelů byl v Německu a to okolo 290 tisíc, druhé se umístilo Maďarsko, kde bylo zaznamenáno okolo 175 tisíc a Švédsko skoro 73 tisíc. V migrační krizi migrovaly i celé rodiny a starší lidé. Migrovali z větší části lidé patřící do střední vrstvy z důvodu finančně nákladné cesty do Evropy. Takových uprchlíků bylo nejvíce zaznamenáno ze Sýrie. Uprchlíci z této země byli dostatečně vzdělaní a schopní zvládnout cestu do Evropy. Evropská unie v roce 2018 poskytla útočiště pro skoro 333 tisíc žadatelů o azyl, což činilo pokles až 40 % oproti minulému roku 2017. Skoro 29 % těchto uprchlíků pocházelo ze Sýrie, ostatní pocházeli ze zemí jako Afghánistán (16 %) a Irák (7 %). Skoro 70 % syrských obyvatel, kteří migrovali ze své země, dostalo azyl v Německu. V letech 2015 a 2016 EU zaregistrovala okolo 2,3 milionu lidí, kteří překročili hranice nelegálně. Tento počet v 2018 klesl na své pětileté minimum. vrcholem migrační krize v roce 2015 bylo až o 92 % více překročení hranice. Některé údaje nebyly velmi přesné kvůli tomu, že jedna osoba mohla překročit nelegálně hranici vícekrát. Nicméně, nával uprchlíků na Unii byl enormní. V roce 2018 bylo na vnějších hranicích EU odmítnutých 471 tisíc žádostí o azyl. EU zaznamenala v

roce 2015 2,2 milionu uprchlíků, kteří pobývali v EU nelegálně. Jejich počet klesal, a v roce 2018 bylo zaznamenáno pouze 600 tisíc nelegálních migrantů. Nelegální přebývání znamená, že se daný člověk náležitě nepřihlásil odpovídajícím úřadům nebo opustil členský stát, který byl zodpovědný za vyřizování jeho žádosti o azyl. Nelegální pobyt však sám o sobě nepředstavuje důvod na to, aby byla osoba vyhoštěna (Evropský parlament, 2017).

4 Aktuální migrační krize

4.1 Příčiny migrační krize

Migrační krize se do povědomí veřejnosti dostala v roce 2015, kdy začala největší migrace za poslední desetiletí a byla příčinou mnoha úmrtí migrujících lidí po moři ve snaze uprchnout ze své zemi při africkém pobřeží. Migrační krize přitom ve skutečnosti vypukla už v druhé polovině roku 2014, kdy došlo k nárůstu nelegálních překročení schengenské hranice, a to zejména uprchlíků z Turecka do Řecka (Frontex, 2019). Migrační krize byla vyvolána hlavně vypuknutím občanské války v Sýrii.

Autoři Onderčanin, Štrba a Krčmárik (2016), zase říkají, že důvodem vypuknutí migrační krize jsou protesty obyvatel, které začaly v Tunisku a vyústily do vlny arabských revolucí, pod názvem "Arabské jaro", které vypukla v roce 2011, přičemž první protesty už začaly v prosinci roku 2010. Arabská revoluce postihla i země jako Egypt, Libye, Jemen či Sýrie. Důvody vypuknutí protestů byly v každé zemi různé, v zásadě však byly tyto protesty mířeny proti chudobě, korupci a špatným životním podmínkám.

Skutečné důvody vypuknutí migrační krize tedy nejsou jednoznačné, avšak je možné říci, že vlivem těchto protestů lidé začali opouštět své domovy a migrovat do EU, přičemž migrační krizi využili i obyvatelé dalších zemí, jako je Afghánistán, Irák či Pákistán.

Migrační krize, která zasáhla evropský kontinent, ovlivnila fungování celého mezinárodního společenství. V souvislosti s jejím průběhem byla pozornost upřena na otázky bezpečnosti či ekonomických vlivů, které s sebou migranti přinesli. Samotná Evropská komise přiznala existenci vztahu mezi poskytnutím podpory a zabránění šíření migračních tlaků. Migrační krize vyvolala širokou škálu názorů. Přední evropští politici od počátku upozorňovali na potřebu prevence, solidarity, ochrany, zvyšování spolupráce mezi členskými zeměmi a zeměmi původu migrace a zároveň upozorňovali na nutnost investovat do těchto zemí předtím, než se z nich stanou nefunkční státy (Nadácia Pontis, 2016)

S tímto názorem souhlasil i předseda vlády Švédska Stefan Löfven (European, 2015), který vyjádřil obavy, že uprchlická krize je největší výzvou, kterou EU za poslední desetiletí zažila a jediným způsobem, jak řešit tuto krizi je spolupracovat. Na jedné straně stojí pomoc uprchlíkům, na straně druhé obnovení účinných kontrol vnějších hranic a zastavení nelegálních průchodů a vytvoření důvěryhodnější evropské politiky v oblasti azylu a migrace (consilium.europa.eu, 2015).

4.2 Vývoj počtu migrantů v posledních letech

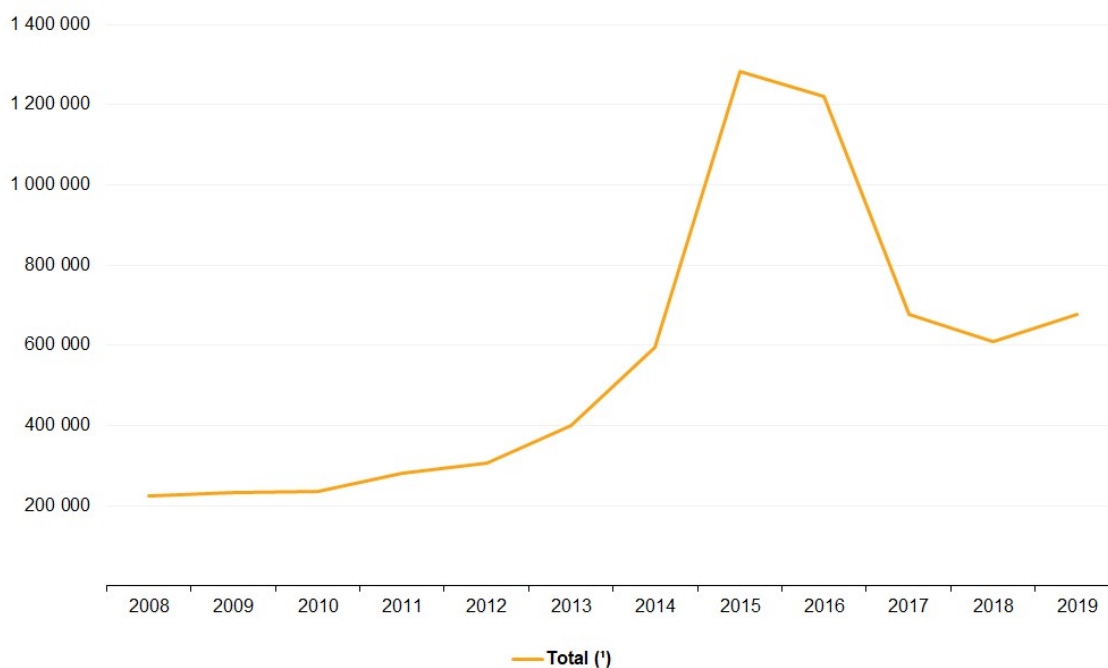
Nejdříve je nutné se podívat na počet osob, které přišly do daných států Evropské unie, jako migranti. V následujícím přehledu v tabulce 1 je uvedeno 5 nejčastěji vyhledávaných států Evropské unie a počet migrantů příchozích do těchto států v jednotlivých letech.

Rok	Německo	Francie	Španělsko	Itálie	Velká Británie
2008	682146	296608	599075	534712	590242
2009	346216	296970	392962	458856	566514
2010	404055	307111	360705	358856	590050
2011	489422	319816	371331	385793	566044
2012	592175	327431	304053	350772	498040
2013	692713	338752	280772	307454	526046
2014	884893	340383	305454	277632	631991
2015	1543848	346221	342114	280078	631452
2016	1029852	378115	414746	300823	588993
2017	917109	368946	532132	343440	644209
2018	893866	386911	643684	332324	603953
Celkem	8476295	3707264	4547028	3930740	6437534

Tabulka 1: Počty imigrantů v 5 nejvyhledávanějších státech EU v období mezi roky 2008 až 2018. Zdroj: (Eurostat, 2020)

Tabulka výše uvádí přehled pěti států, ve kterých je počet zachycených imigrantů největší. Jedná se o Německo, Francii, Španělsko, Itálii a Velkou Británie. Data jsou sledována od roku 2008 do roku 2018. Novější dat nebyla v době psaní této práce k dispozici. Jak je z výše uvedené tabulky patrné, nejvíce migrantů přijalo Německo, které také mělo nejotevřenější politiku vůči migraci ze všech států Evropské unie.

Počet žadatelů o azyl ve státech Evropské unie

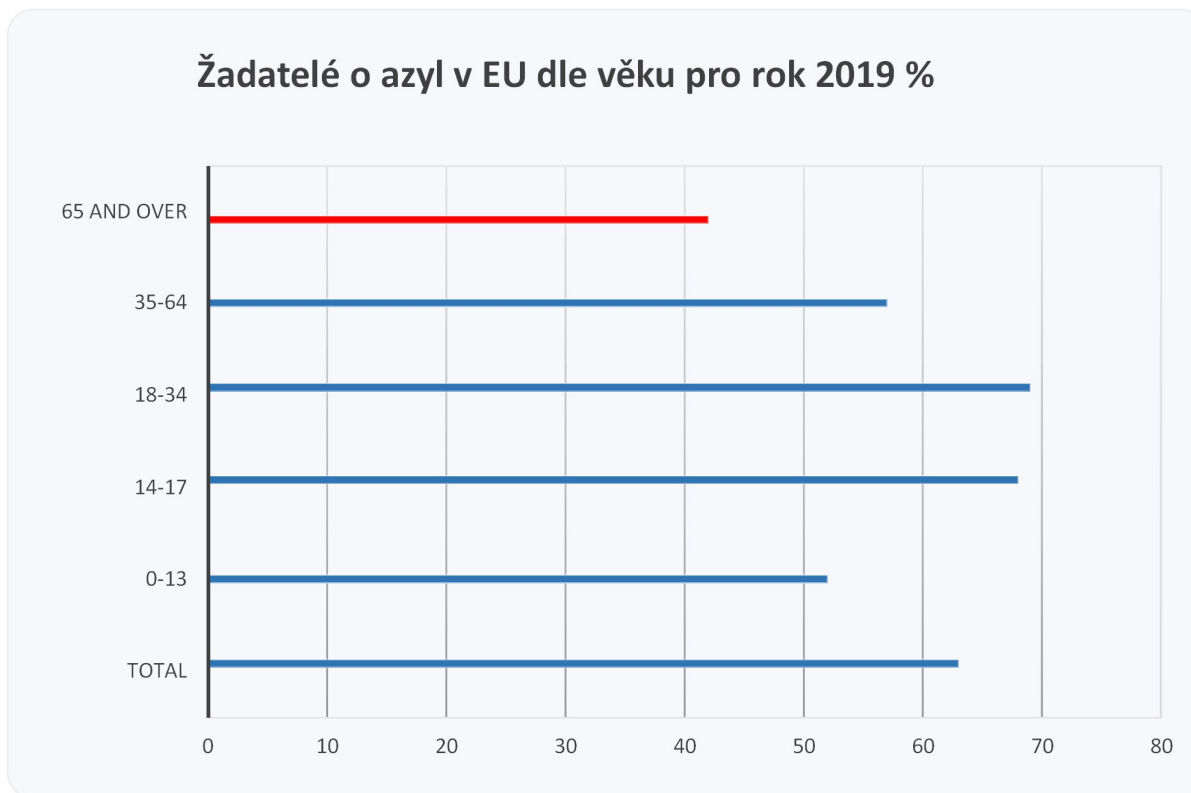
Obrázek 2: Počet žadatelů o azyl ve státech Evropské unie. Zdroj: (Eurostat, 2020)

Obrázek 1 zobrazuje počet žadatelů o azyl v celé Evropské unii mezi roky 2008 až 2019. Jak je z obrázku patrné, největší tlak na úřady zajišťující azyl by v Evropské unii mezi lety 2014 až 2017.

Stát	2018	2019	Stát	2018	2019
Afghánistán	39	52,5	Mali	6,3	5,6
Albánie	17	16,6	Maroko	7,5	8,9
Alžír	8,9	8,7	Nikaragua	1,9	6,5
Bangladéš	11,2	12,3	Nigérie	21,2	19,3
Čína včetně Hongkongu	4,6	6	Pákistán	22,3	22,7
Demokratická republika Kongo	6,7	9,3	Palestina	7	6,3
El Salvador	5,1	9,1	Peru	1,5	6,8
Georgia	18	19,7	Rusko	11,5	10,9
Guinea	13,4	11,7	Somálsko	11	12,5
Honduras	2,8	7,3	Súdán	6,4	5,2
Irák	36,3	26,8	Sýrie	80	74,4
Irán	19,3	16,9	Turecko	21,3	23
Kolumbie	10	31,8	Ukrajina	8,7	8,3
Venezuela	22,2	44,8			

Tabulka 2 Původ imigrantů v EU (v tisících). Zdroj: (Eurostat, 2020)

Tabulka 2 zobrazuje původ imigrantů přicházejících do Evropské unie v letech 2018 a 2019. Jak je z tabulky patrné, největší množství imigrantů pochází ze Sýrie a Afghánistánu, Iráku. Tedy ze zemí, které jsou velmi souženy vojenskými a ozbrojenými konflikty.

Obrázek 2 Žadatelé o azyl v EU dle věku v %. Zdroj (Eurostat, 2020)

Obrázek 2 zobrazuje rozložení věkových skupin žadatelů o azyl v roce 2019. Jak je z obrázku patrné, největší část migrantů je ve věku 18 až 34 let, Nejméně pak je zastoupena věková skupina nad 65 let. To je dáno tím, že starší lidé, často nemocní, nejsou fyzicky schopni zvládnout cestu do Evropy. Na grafu je rovněž možné si povšimnout faktu, že jednotlivé kategorie netvoří dohromady 100 %. Je to dáno tím, že řada uchazečů o azyl se přihlásil o tento druh ochrany ve více státech. Ukazuje to na chybu v migrační politice Evropské unii, kdy není veden jasný přehled o příchozích i přesto, že by dle nastavených pravidel měly být každému migrantovi odebrány otisky prstů, které ho jasně identifikují.

Očištěná data procentuálního zastoupení jednotlivých věkových skupin v žadatelích o azyl v jednotlivých státech EU je zobrazen v tabulce 3.

	0–13	14–17	18–34	35–64	65 a více	Věk neznámý
EU-27	24,8	5,5	47	21,9	0,8	0
Belgie	20,8	10,3	47,2	21	0,8	0
Bulharsko	8,4	25,7	55,9	9,4	0,5	0
Česko	13,7	2,7	42,8	39,3	1,5	0
Dánsko	27,6	10,6	41,4	19,1	1,2	0,1
Německo	44	6,1	32,3	17	0,6	0
Estonsko	30,7	4	32,7	31,7	1	0
Irsko	18,9	4	49,9	26,7	0,5	0
Řecko	24,4	9,2	49,5	16,4	0,5	0
Španělsko	15,6	3,3	50,2	29,6	1,4	0
Francie	18,8	3	53,7	23,6	0,9	0
Chorvatsko	33,3	6,7	44,2	15,6	0,2	0
Itálie	9	3,2	61,3	26	0,4	0
Kypr	5,7	3,5	67,6	23,1	0,1	0,1
Lotyšsko	18,5	3,4	47,2	30,9	0	0
Litva	43,8	4,8	29,1	22,2	0,2	0
Lucembursko	30	4,6	45,2	19,9	0,3	0
Maďarsko	44,3	7,1	31	17,1	0,4	0
Malta	9,7	2,7	78,2	9,2	0,2	0
Holandsko	17	6	53,4	22,9	0,7	0
Rakousko	43,3	11,3	32	13	0,4	0
Polsko	38,8	4,7	35,2	20,4	0,9	0
Portugalsko	13	5,3	58,1	23	0,6	0
Rumunsko	11,3	9,8	63,3	15,3	0,3	0
Slovinsko	4,1	18,4	66,7	10,6	0,2	0
Slovensko	4,7	14,5	62,6	18,2	0	0
Finsko	30,4	5,2	38,6	24,4	0,7	0,8
Švédsko	30,2	6,8	38,3	23,2	1,5	0
Spojené království	12,7	10,6	48,2	24,8	1,1	2,7
Island	20,6	6,3	42,8	29,2	1,1	0
Lichtenštejnsko	16,7	4,8	52,4	26,2	0	0
Norsko	19,8	7,4	46,2	25,4	1,2	0
Švýcarsko	39,4	7,4	37,1	15,6	0,5	0

Tabulka 3 : Procentické zastoupení žadatelů o azyl dle věkových skupin (%). Údaje jsou očištěny o žadatele, kteří žádali o azyl ve více státech EU pro rok 2019. Zdroj: (Eurostat, 2020).

	Celkové pozitivní rozhodnutí	Status uprchlíka	Doplňková ochrana	Humanitární důvody	Odmítnuto
EU-27	38,1	20,2	9,6	8,3	61,9
Španělsko	66,2	2,8	2,7	60,7	33,8
Lucembursko	56,7	53,8	3	0	43,3
Rakousko	53,5	40,5	7,8	5,2	46,5
Řecko	53,1	41,3	11,7	0	46,9
Irsko	52,1	31,4	6,5	14,2	47,9
Dánsko	52	21,3	19	11,7	48
Estonsko	48,9	43,2	5,7	0	51,1
Německo	45,6	29,2	12,6	3,8	54,4
Rumunsko	44,4	24,3	20,2	0	55,6
Slovinsko	39,9	38	1,9	0	60,1
Kypr	39,7	4,5	35,2	0	60,3
Slovensko	39,3	3,4	20,2	15,7	60,7
Malta	39,1	4,6	33,2	1,3	60,9
Belgie	38	32,4	5,7	0	62
Holandsko	37,5	19	14,1	4,3	62,5
Finsko	34,4	26,8	4,3	3,4	65,6
Bulharsko	32,1	11,1	21	0	67,9
Švédsko	29,3	15,9	11,1	2,2	70,7
Litva	28,4	24,4	4	0	71,6
Francie	24,7	15,2	9,5	0	75,3
Portugalsko	23,1	7,9	15,2	0	76,9
Lotyšsko	21,9	18,5	3,3	0	78,1
Itálie	19,7	10,8	7,3	1,5	80,3
Chorvatsko	17,5	17,2	0,3	0	82,5
Polsko	13,3	6,6	6,5	0,2	86,7
Česko	9,8	3,5	5,8	0,5	90,2
Maďarsko	8,5	3,1	4,4	1	91,5
Spojené království	52,7	44,2	4,4	4,1	47,3
Švýcarsko	87,6	43,8	7,9	35,9	12,4

Tabulka 4 Výsledek azylového řízení ve státech EU v roce 2019 (%). Zdroj: (Eurostat, 2020)

Tabulka 4 pak zobrazuje procentickou úspěšnost při získávání azylu či jiného druhu ochrany v jednotlivých členských státech Evropské unie.

4.3 Ekonomické dopady migrace

EU se musí vyrovnat s migrační krizí, která vyvolala napětí ve společnosti a má ekonomický i politický dopad na členské státy EU. Na jedné straně příliv uprchlíků představuje příchod nové pracovní síly, na straně druhé se vynořují problémy integrace. Novou pracovní sílu bude nutné řídit tak, aby se uměla aktivně začlenit jak do společenského, tak i do pracovního života. Migrační krize byla jednou z nejdiskutovanějších témat kampaně o odchodu Velké Británie z EU.

Během uplynulých 15 let zažila Evropa jednu z největších migračních vln to od roku 2006 do roku 2016. Vznikly dvě hlavní trasy, po kterých se migranti dostávaly do částí Evropy. První byla Balkánská trasa, z Turecka přes Egejské moře a Balkán do střední Evropy. Druhá byla Středomořská trasa, ze severní Afriky přes Středozemní moře do Itálie. Vlivem částečného uzavření Balkánské trasy došlo k výraznému snížení počtu uprchlíků přicházejících do střední Evropy.

Evropská migrační krize současné doby mohou mít i pozitivní ekonomické dopady například zvýšení nominální domácí poptávky, vznik nových pracovních míst a zaplnění málo kvalifikovaných.

Problém téměř všech členských států EU v současnosti je nízká porodnost a stárnoucí populace. Příliv nové pracovní síly může mít v tomto směru mít i pozitivní ekonomický dopad na členské státy. Německo zavedením imigrační politiky otevřených dveří právě tento ekonomický vliv sledovalo. Příliv nové pracovní síly by zaplnil volné nebo méně kvalifikovaná pracovní místa, přispěl by ke zvýšení nominálního domácí poptávky, nastartoval by koloběh růstu a přispěl by k vytváření nových pracovních míst. Noví pracovníci zároveň rozšíří i daňový základ, zlepší finanční situaci států a umožní nastavit štedrou sociální politiku (Dembik, 2016)

K výše uvedeným pozitivním ekonomickým dopadům vlivem migrace by za ideálních podmínek mohlo dojít. Současná migrační krize však poukazuje na mnohá úskalí, se kterými je nutné počítat. Negativní důsledky evropské migrační krize na členské státy EU lze spatřovat hlavně v (Dembik, 2016):

1. v problematice kulturní a pracovní integrace migrantů,
2. ve zvýšených výdajích na vzdělání a zdravotní péči,
3. v delší době integrace migrantů, než se původně očekávalo,

4. ve snižování kvalifikační úrovně pracovní síly,
5. v poklesu produktivity pracovní síly,
6. v poklesu inovací a automatizace výroby.

Migrace může vyřešit evropský problém stárnutí populace, pokud se migrantům podaří kulturně a pracovně integrovat do společnosti. Zaměstnanost migrantů je však otázkou vzhledem k jejich původu. Migranti přicházejí z válečných zemí a mnozí z nich nemohou být bezprostředně zaměstnáni, čímž se stanou finančním břemenem pro hostitelskou zemi. Zároveň je nutné připomenout, že z migrantů je vysoký počet dětí bez doprovodu a bez státní příslušnosti. Tyto děti bude nutné začlenit do společnosti, kdy je nutnost jim zajistit i vzdělání či zdravotní péči. Integrace do společnosti se v tomto případě vyžádá mnohem více času, než se původně plánovalo. Migrační krize může mít negativní dopad i na pokles růstu produktivity pracovní síly v EU. Levná pracovní síla může mít demotivační vliv na zavádění inovací a automatizace výroby. Prostředky vynaložené na integraci migrantů by mohly být na úkor zvyšování kvalifikace domácí pracovní síly (Dembik, 2016).

Dalším negativním ekonomickým dopadem na členské státy EU mohou být finanční sankce stanovené v návrhu Evropské komise pro ty členské státy, které odmítly povinné kvóty. EU se totiž rozhodla řešit migrační krizi přes povinné kvóty, jejichž úkolem mělo být spravedlivé přerozdělení migrantů mezi členské státy EU. Tento plán EU však selhal, protože mnoho členských států EU odmítlo povinné kvóty a tyto státy se rozhodly ponechat si svobodnou volbu kolik migrantů přijmou. Česká republika patřila mezi první země, které neakceptovaly povinné kvóty. To znamená, že ČR (podobně jako ostatní země V4) odmítla přijmout stanovený počet migrantů Evropskou komisí a rozhodla se přijmout pouze dobrovolný počet migrantů. Tento postup států však setkal s nevolí EU (Šimeková, 2016).

Členské státy EU, které odmítly mechanismus přerozdělování migrantů, by podle Evropské komise měly zaplatit finanční kompenzaci ve výši 250 000 eur za jednoho nepřijatého uprchlíka. Návrh Komise tak počítá se zachováním hlavní zásady současného dublinského systému (SITA, 2016).

Negativní ekonomické dopady migrace kromě výše uvedených, lze spatřovat hlavně v přílivu levné pracovní síly, která může vyústit až do situace, v níž migranti nahradí domácí pracovní sílu. Domácí pracovní síla tak v důsledku nedostatku pracovních míst hledá mnohokrát uplatnění v zahraničí. Členské státy EU tak mohou ztratit domácí pracovní sílu, což v očích občanů vyvolá obecnou nespokojenost. Odliv domácí pracovní síly zároveň může snížit

reputaci země vůči třetím zemím, která není schopna udržet si vlastní občany a poskytnout jim adekvátní práci (Dembik, 2016)

Další problém, který v přílivu migrantů lze nalézt, jsou vynaložené finanční prostředky na migranty. Mnozí migranti jsou bez vzdělání, bez pracovních návyků, a tak i bez možností rychlé integrace do společnosti. K tomu, aby byla integrace úspěšná, je nezbytné, aby hostující země investovala do jejich vzdělání, zajistila jim vhodné životní podmínky a zdravotní péči. Tyto "benefity" opětovně vyvolávají obecnou nespokojenost ostatních občanů hostitelské země, kteří si tyto služby musí zajistit na vlastní náklady. Zároveň vyvstává otázka: dokážou země zajistit vzdělání, ubytování a zdravotní péči pro tisíce migrantů, ale pro vlastní lidi bez domova už ne?

Výše uvedené kulturní, bezpečnostní i ekonomické dopady poukazují na možné pozitivní i negativní dopady migrační krize na členské státy. V případě, že Evropa nebude schopna vyřešit problém migrantů, může do vyústit i do populismu a k rozšiřování propasti mezi názorem veřejnosti v zemích Střední a Východní Evropy a EU.

4.4 Politika EU v rámci řešení migrační krize

CEAS zavedl pravidla pro určení státu příslušného k posuzování žádosti o azyl v Evropě. Stát, na jehož území vstoupil žadatel o azyl jako první, musí ve většině případů jeho žádost i zpracovat. Dublinské nařízení však neposkytlo dostatečně flexibilní pravidla pro řešení poslední migrační krize. Několik členských států pravidla zcela ignorovalo, jiné jejich platnost dočasně pozastavily (Dupáková, 2016).

Cílem Dublinské úmluvy je nejen určit odpovědný členský stát za posouzení žádostí o azyl, ale i spravedlivě rozložit finanční břemeno spojené s řízením o udělení azylu, jakož i rozložení péče o žadatele o azyl v jednotlivých členských státech. Dalším cílem je zabránit nekontrolovatelnému pohybu cizinců po členských státech EU. Zabránit tzv. "Asylum shopping" je dalším důležitým cílem Dublinské úmluvy. Mluví o tom, aby se předcházelo situacím, kdy by žadatelé podávaly současně žádosti v několika členských státech a tím se snažili získat azyl v zemi, která je k nim benevolentnější (Dupáková, 2016).

V bodě. 7 dublinského nařízení se uvádí, "Dublinský systém zůstává základním kamenem vytváření společného evropského azylového systému, protože se na jeho základě jasně rozděluje odpovědnost mezi členskými státy" (Dupáková, 2016).

Jenomže, tlak, který se na dublinský systém kladl během Evropské migrační krize, ukázal, že tento systém nebyl dostatečně efektivní při řešení migrační krize, jelikož došlo k jeho přetížení v takové míře, že migrace se stala pro členské státy první linie EU nezvládnutelná. Reforma dublinského nařízení je nezbytností pro předcházení podobným situacím v budoucnosti. Na druhé straně je nutné říct, že k selhání dublinského nařízení, a to hlavně cílů zjednodušení řízení o azylu a zajištění rychlého přístupu k ochraně obyvatel, došlo i z důvodu rozdílného přístupu členských států k problematice migrační krize.

Německo např. prohlásilo, že přijme všechny uprchlíky ze Sýrie a v dané situaci nebude uplatňovat dublinské nařízení. Toto prohlášení však přineslo vlnu dalších politických neshod. Někteří se postavili na stranu německé kancléřky, jejímž cílem bylo ukázat, že Evropa stále klade důraz na princip solidarity (Neil, 2019).

Na druhé straně bylo však několik těch, kteří toto prohlášení odmítali. Německá kancléřka, Merkelová, která se v době krize rozhodla uprchlíkům otevřít dveře do Německa a přijmout jich více než milion se nesetkalo s pochopením ani u samotných Němců, což vyústilo do otevřených politických diskusí (Votrubová, 2018). Tyto politické diskuse vyústily v situaci, kdy léty považována vůdkyně EU prohlásila, že více nebude pokračovat v budování politické kariéry. Německo nakonec přistoupilo k upřednostnění společného evropského postupu řešení migrační krize před jednostranným postupem.

Některé země k migrační krizi přistoupily také benevolentnější způsobem, i když ne v podobě otevřených dveří jako Německo, ale byly ochotny přijmout určitý počet žadatelů o azyl. Mnoho migrantů požádalo o azyl i v Rakousku či v Maďarsku, mnoho žadatelů přijalo Švédsko. Naopak, mnohé další země se ke krizi postavily odmítavě a obviňovali Řecko a ostatní země na vnější hranici, že nesplnily závazky vůči EU a nezvládly situaci. Přestože země se rozhodly o přerozdělení migrantů, země V4 (Polsko, Česko, Slovensko a Maďarsko) nesouhlasily a deklarovaly intoleranci k této dohodě. Česko patří mezi země, které se rozhodly dohodu nerespektovat. V důsledku migrační krize se některé země uchýlily k zablokování vlastních hranic (Maďarsko stavělo zátarasy) nebo obnovily kontroly na vnitřních hranicích (Švédsko). Migrační krize měla tedy negativní dopad i na Schengenský systém – volný pohyb osob v rámci EU (Kadlečíková, 2016).

Tvorba migrační politiky členských států do značné míry reflektuje i postoje veřejnosti k této problematice. To znamená, že pokud je migrační politika země liberálnější, i postoj veřejnosti k otázkám migrace je benevolentnější, a naopak, pokud je migrační politika země restriktivní,

postoj veřejnosti bude pravděpodobně také negativní. To znamená, že nastavení migrační politiky a přístup zástupců jednotlivých členských států k migraci značně ovlivňují postoj veřejnosti k migraci. Pokud je pro veřejnost migrace prezentována jako negativní jev, který přinese snížení ekonomické jistoty, nezaměstnanost, dokonce snížení bezpečnosti země, je jednoznačné, že lidé se k migraci postaví odmítavě. Solidarita, která je nejvíce prosazována se při řešení krizové situace vytratila a do popředí se dostávaly otázky bezpečnosti a ochrany hranic.

Negativní postoj jednotlivých vlád k této problematice vyústil v nepokoje nejen na politické scéně, ale vyvolal i v obyvatelích strach o vlastní bezpečnost. Krizí přitom byly nejvíce ohroženy nejen země jako Řecko či Itálie, ale i ostatní členské státy, zejména Německo, které se rozhodlo o otevření dveří pro migranty. Migrační krize tak měla za následek nerovnoměrné rozdělení odpovědnosti a pomoci členských států. Problematiku dopadu migrační krize na jednotlivé členské státy i problematiku možnosti, zda se migrační krizi dalo předejít si rozebereme v následujících kapitolách.

5 Dotazníkové šetření

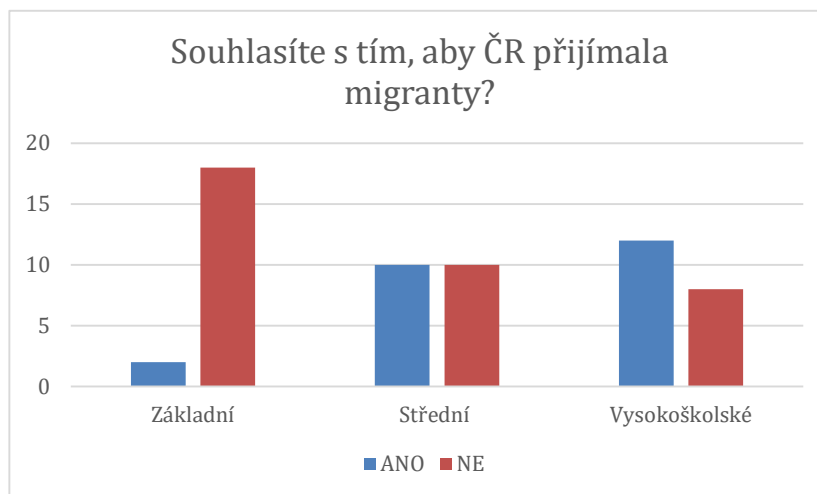
Pro účely této práce bylo provedeno jednoduché dotazníkové šetření, které mělo za cíl zjistit, co si myslí občané ČR o migrační krizi v Evropě a zdali se cítí touto migrační krizí ohroženi. Celkem bylo do dotazování zahrnuto 60 respondentů. Tito respondenti byly vybíráni tak, aby rovnoměrně zastupovaly skupiny dle vzdělání i věku. Toto složení respondentů tedy bylo následující:

1. Dle vzdělání
 - a. Základní – 20 respondentů
 - b. Středoškolské – 20 respondentů
 - c. Vysokoškolské – 20 respondentů
2. Dle věku
 - a. 18-30 let – 20 respondentů
 - b. 30–50 let – 20 respondentů
 - c. 50 a více let – 20 respondentů

Všem respondentům byly položeny následující otázky:

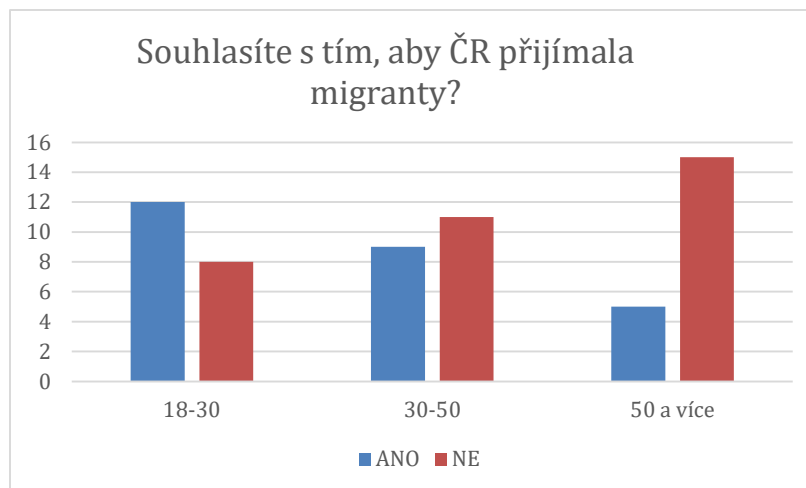
1. Souhlasíte s tím, aby ČR přijímala migranty?
2. Myslíte si, že EU zvládá migrační krizi?
3. Cítíte se současnou migrační krizí ohrožená/ý?
4. Myslíte si, že migrační politika ČR je dostačující?

5.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

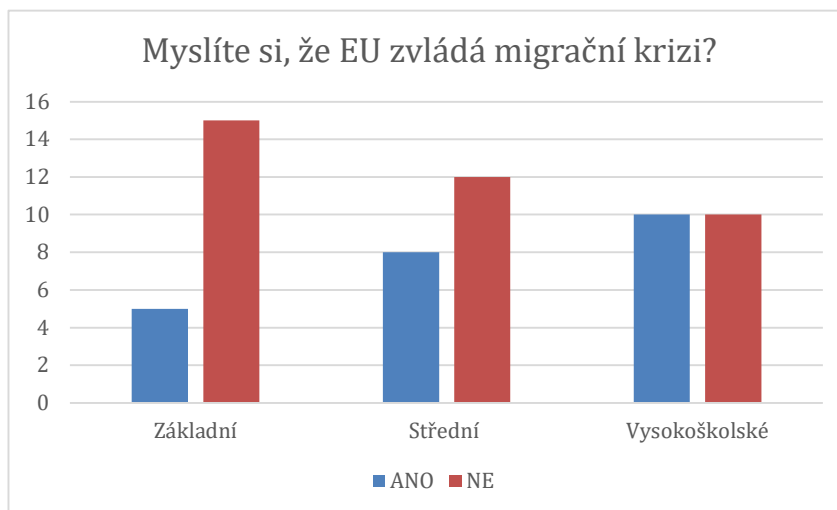
Obrázek 3: Odpověď dle vzdělání na otázku: Souhlasíte s tím, aby ČR přijímala migranty? (vlastní tvorba)

Jak je patrné z obrázku 3, nejvíce respondentů, kteří odpověděli, že nesouhlasí s přijímáním migrantů, má pouze základní vzdělání. V této kategorii celkem 18 dotázaných odpovědělo, že nechce, aby ČR přijímala migranty a pouze 2 z dotazovaných odpovědělo, že ano. V případě lidí se středoškolským vzděláním byl poměr kladné a záporné odpovědi stejný. V případě vysokoškolského vzdělání pak celkem 12 dotázaných odpovědělo ano a 8 respondentů ne.

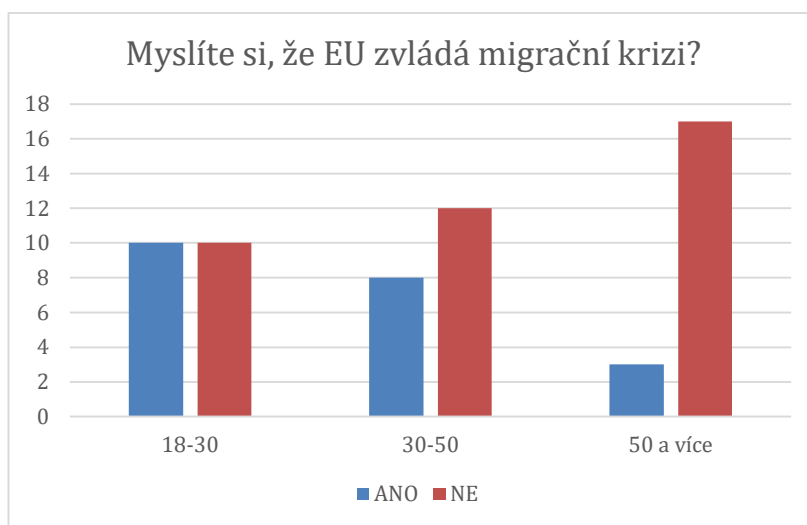
Obrázek 4: Odpověď dle věku na otázku: Souhlasíte s tím, aby ČR přijímala migranty? (vlastní tvorba)

Na stejnou otázku, tedy: Souhlasíte s tím, aby ČR přijímala migranty, odpovědělo ve věku 18 až 30 let kladně celkem 12 respondentů a 8 negativně. Ve věkové skupině 30 až 50 let odpovědělo kladně 9 dotázaných a 11 negativně. Ve věkové skupině 50 a více let bylo nejvíce záporných odpovědí, celkem 15 a pouze 5 kladných odpovědí.

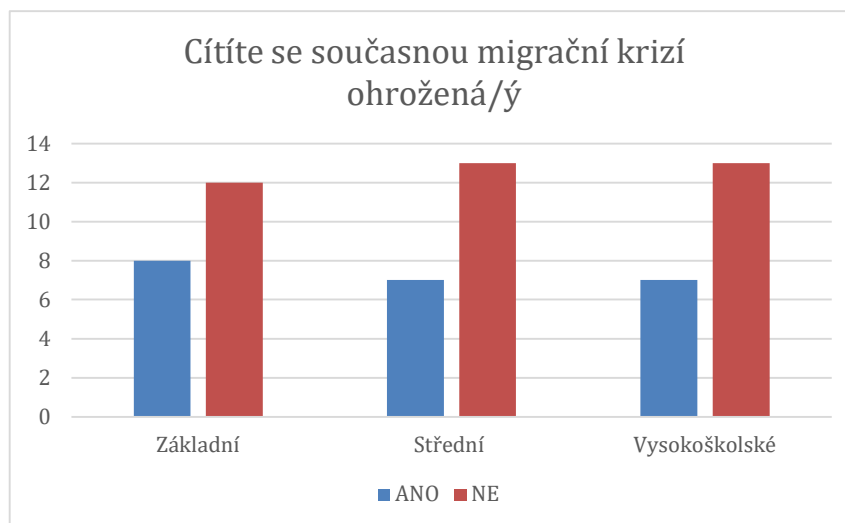
Obrázek 5: Odpověď dle vzdělání na otázku: Myslíte si, že EU zvládá migrační krizi? (vlastní tvorba)

Na otázku, zdali si myslíte, že EU zvládá migrační krizi, odpovědělo 15 dotázaných se základním vzděláním negativně a pouze 5 pozitivně. V případě lidí se středoškolským vzděláním pak negativně odpovědělo 12 dotázaných a 8 odpovědělo kladně. V případě skupiny dotazovaných s vysokoškolským vzděláním odpovědělo 10 respondentů kladně a 10 záporně.

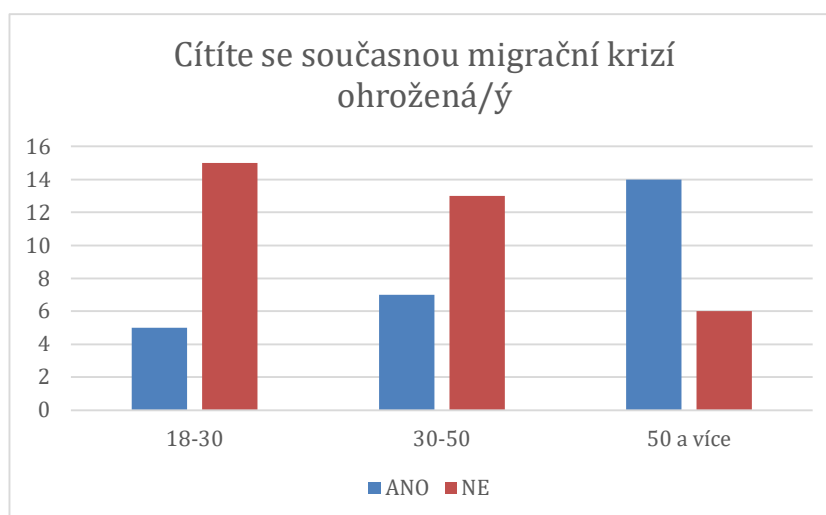
obrázek 6: Odpověď dle věku na otázku: Myslíte si, že EU zvládá migrační krizi?

V případě respondentů rozdělených do skupin dle věku, je patrné, že čím starší dotazovaní, tím převládá spíše negativní názor. Ve věkové skupině 18 až 30 let odpovědělo kladně 10 dotázaných a 10 negativně, ve věkové skupině 30 až 50 let odpovědělo kladně 8 dotázaných a 12 negativně. Ve věkové skupině 50 a více let pak kladně odpověděli pouze 3 lidé a 17 odpovědělo negativně.

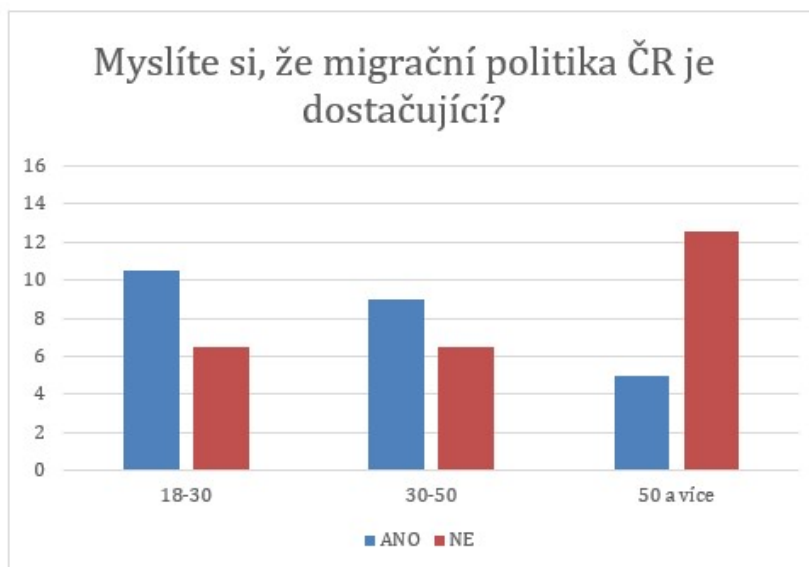
Obrázek 7: Odpověď dle vzdělání na otázku: Cítíte se současnou migrační krizí ohrožená/ý? (vlastní tvorba)

Další otázka zjišťovala, zdali se respondenti cítí být současnou migrační krizí ohroženi. V případě dotazovaných se základním vzděláním odpovědělo celkem 12 lidí, že ne a 8 lidí, že ano. V případě dotazovaných se středoškolským vzděláním pak odpovědělo, že ano 7 lidí a 13, že ne, stejný poměr odpovědí ano, a ne byl i ve skupině vysokoškoláků.

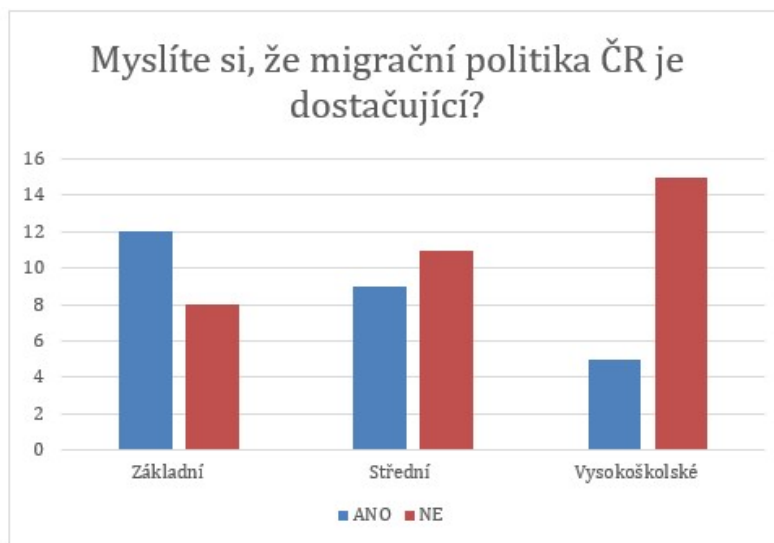
Obrázek 8: Odpověď dle věku na otázku: Cítíte se současnou migrační krizí ohrožená/ý? (vlastní tvorba)

Nejvíce ohroženi se současnou migrační krizí cítí být lidé ve věku 50 a více let. Jak je zobrazeno na obrázku 8, celkem 14 lidí v této věkové kategorii odpovědělo ano a pouze 6 ne. Ve věkové kategorii 30 až 50 let pak ano odpovědělo 7 z dotázaných a ne 13 z respondentů. Ve věkové kategorii 18 až 30 let, ano odpovědělo 5 z dotázaných a 15 odpovědělo, že se necítí být ohrožená/ý.

Obrázek 9 Odpověď dle věku na otázku: Myslíte si, že migrační politika ČR je dostačující? (vlastní tvorba)

Nejvíce negativních odpovědí na otázku, zda je migrační politika v ČR dostačující uvedla skupina ve věku 50 a více, tato skupina uvedla 13 odpovědí negativně a 5 kladně. Dle obrázku můžeme také vidět, že 11 dotazovaných ve věku 18-30 odpovědělo na tuto otázku kladně a 7 negativně. Ve skupině 30-50 let odpovědělo 9 respondentů kladně a 6 negativně.

Obrázek 10 Odpověď dle vzdělání na otázku: Myslíte si, že migrační politika ČR je dostačující? (vlastní tvorba)

Zda je migrační politika v ČR dostačující negativně ohodnotilo 15 s vysokoškolským vzděláním, 5 odpovědělo že je migrační politika dostačující. Se středoškolským vzděláním odpovědělo 11 záporně a 9 kladně. Respondentů se základním vzděláním kladně odpovědělo 12 a záporně 8 na tuto otázku.

Když se podíváme na stav odpovědí u jednotlivých otázek, bez ohledu na vzdělání či věk, zjistíme následující:

U první otázky, zda respondenti souhlasí s přijímáním migrantů do ČR, odpovědělo celkem dle věku kladně 26 respondentů a 34 negativně. Dle vzdělání odpovědělo celkově 24 respondentů kladně a 36 negativně.

U druhé otázky, zda EU zvládá migrační krizi, odpovědělo celkem dle věku 21 respondentů kladně a negativně tuto otázku ohodnotilo celkem 39. Dle vzdělání odpovědělo kladně celkem 23 respondentů a negativně 37.

U třetí otázky, zda se cítí občané ČR ohroženi současnou migrační krizí, bylo celkem negativních odpovědí dle věku 34 a kladných 26. Kladných odpovědí dle vzdělání bylo uvedeno 25 a negativně 35.

U poslední čtvrté otázky, zda migrační krizi zvládá Česká republika, celkem dle věku, bylo 26 negativních odpovědí a 25 kladných odpovědí. Dle vzdělání celkem 26 kladných odpovědí a 34 negativních.

Závěr

Předkládaná práce se věnovala problematice mezinárodní migrace a Evropské unii. Evropská unie si zakládá na tom, že jednotlivé členské státy sdílejí hodnoty, jako je lidskost, demokracie, rovnost, právo a lidská práva.

Výše zmíněné hodnoty se samozřejmě promítají do veškeré činnosti Evropské unie. Nejinak je tomu i v případě migrační a azylové politiky. Nicméně, současná migrační krize, která probíhá v Evropské unii cca od roku 2015 ukázala, že tyto hodnoty si jednotlivé členské státy vykládají po svém.

Pro Evropskou unii je migrační krize velká zkouška. Tato krize prověřila nejen mechanismy společné migrační a azylové politiky, ale také soudržnost Evropské unie. Některé státy, zejména země V4 (Česká republika, Slovensko, Polsko a Maďarsko) se postavily proti některým plánům Evropské unie na řešení migrační krize. Státům V4 se zejména nelíbila snaha přerozdělit zachycené uprchlíky do všech členských států. To vedlo až k tomu, že se Česká republika, Polsko a Maďarsko nakonec dostaly až před Evropský soudní dvůr.

Je však potřeba říci, že postupně chladla otevřenost vůči migrantům i v dalších státech, i v těch, které migranty nejdříve přijímaly ve značném množství, jako je Německo a Francie. Začalo se totiž měnit veřejné mínění.

Evropská unie stále hledá cesty, jak se s migrační krizí vyrovnat, a přitom neslevit ze svých zásad, jako je lidskost. Nebude to jednoduché hledání a bude vyžadovat velké množství kompromisů.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že lidé s nižším vzděláním a lidé starší se cítí být současnou migrační krizí více ohroženi a rovněž odmítají přijímání migrantů Českou republikou.

Seznam použité literatury

Kniha

1. **Bade, Klaus J. 2005.** *Evropa v pohybu: evropské migrace dvou staletí.* Praha : Lidové noviny, 2005. Sv. Utváření Evropy. ISBN 80-710-6559-5.
2. **Břicháček, Tomáš. 2016.** *Unie ve víru migrační krize.* Publikace (Institut Václava Klause). Praha : Institut Václava Klause, 2016. ISBN 978-80-7542-023-7.
3. **Dudinská a kol., I. 2012.** *Politologické penzum.* 1. Prešov : Prešovská univerzita v Prešově, 2012. ISBN 978-80-555-0590-9.
4. **Fisher, P. 2009.** *European Law / Európske právo.* 3. edi. 3. Bratislava : vysoká škola práva,, 2009. ISBN 978-80-89363-43-8.
5. **Frontex. 2016.** *Risk analysis for 2016.* Warsaw : Frontex, 2016. ISBN 978-92-95205-47-5.
6. **Frontex. 2019.** *Risk analysis for 2019.* Warsaw : Frontex, 2019. ISBN 92-9471-315-5.
7. **Gallová - Kriglerová, Vylitová, E., R. 2007.** *Migranti.* Bratislava : Nadácia Milana Šimečku, 2007. ISBN 80-89008-21-6.
8. **Heczko, Stanislav. 2007.** *Mezinárodní ekonomické vztahy.* Ústí nad Labem : Fakulta sociálně ekonomická UJEP, 2007. 978-80-7044-922-6.
9. **Heywood, Andrew. 2004.** *Politologie.* Praha : Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-95-5.
10. **Kalesná, K. 2008.** *Základy európskeho práva. 1.* Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislavě, 2008. ISBN 80-7160-224-8.
11. **Karas, Králík, V,A. 2007.** *Európske právo. 2.* Bratislava : IURA EDITION, 2007. ISBN 978-80-8078-148-4.
12. **Klíma a kol., Karel. 2017.** *Azylové právo v evropském kontextu.* Praha : Metropolitan University Prague Press, 2017. ISBN 978-80-87956-73-1.
13. **Lacina, Ostřížek, Lubor, Jan . 2011.** *Učebnice evropské integrace.* Brno : Barrister a Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-31-0.

14. **Lipková a kol, Ludmila. 2006.** *Európská únia*. Bratislava : Sprint, 2006. ISBN 80-89085-65-2.
15. **Lipková a kol, Ludmila. 2011.** *Európská únia 1*. Bratislava : Sprint, 2011. ISBN 978-80-89393-33-6.
16. **Palát, Milan. 2015.** *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*. Ostrava : Key Publishing, 2015. ISBN 978-80-7418-228-0.
17. **Panfil, Tomasz. 2003.** *Evropská unie : vše, co bychom měli vědět*. Havlíčkův Brod : Fragment, 2003. 80-7200-805-6.
18. **Šíbl, Šaková, Drahoš, Beata. 2002.** *Svetová ekonomika, Internacionalizácia- integrácia - globalizácia - interdependecia*. 1. Bratislava : Sprint, 2002. ISBN 80-88848-98-9.

Článek v časopise

19. **Bolečková, M. 2010.** *Migračná politika*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2010, Politické vedy. [online]. ISSN 1335–2741.
20. **Kadlečíková, J. 2016.** *Rozumne o migrácii. Manuál pre organizátorov verejných podujatí*. Bratislava : Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, 2016. bez ISBN.
21. **Nadácia Pontis. 2016.** Nadácia Pontis. *Môže byť migrácia užitočná pre rozvoj*. [Online] 2016. In Pontis Digest. Vol. 2016/1. [online]. Bratislava, [cit. 2020-08-25]. bez ISSN. <https://www.nadaciapontis.sk/data/files/Pontis%20Digest%202016-01.pdf>.
22. **Votrubová, K. 2018.** Finančná kríza ju posilnila, migračná zlomila. S Merkelovou sa v Európe končí jedna éra. *In Hospodárske noviny*. [online]. [Online] 2018. [cit. 2020-08-25]. <https://hnonline.sk/svet/1833507-financna-kriza-ju-posilnila-migracna-zlomila-s-merkelovou-sa-v-europe-konci-jedna-era>. ISSN 1336-1996.

Internetové zdroje

23. **consilium.europa.eu. 2015.** Presidency report - Managing migration flows. *consilium.europa.eu*. [Online] 17. 12 2015. <https://www.consilium.europa.eu/media/23778/20151216-migration-presidency-report-implementation.pdf>.

24. **Dembik, CH. 2016.** *Prečo sú prisťahovalci pre EÚ dôležití a zároveň nebezpeční.* [Online] 2016. [online], [cit. 2020-08-25]. <https://www.investujeme.sk/clanky/preco-su-pristahovalci-pre-eu-zivotne-doleziti-a-zaroven-zivotu-nebezpecni/>.
25. **Dupáková, M. 2016.** euractiv.sk. *euractiv.sk.* [Online] 2016. [cit. 2020-08-25]. <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/reforma-dublinskeho-systemu-otvara-kvoty/>.
26. **Eur - Lex. 1987.** EUR-LEX Jednotný európsky akt. *Eur-lex-europa.eu [online].* [Online] 1987. [cit. 2020-07-13]. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0027>.
27. **Eur - Lex. 2012.** Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie [online]. *EUR - lex.* [Online] 2012. [cit.2021. 08. 02]. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>.
28. **euractiv. 2020.** Společný hlas V4 začíná být v migrační politice EU více slyšet. *euractiv.* [Online] 2020. <https://euractiv.cz/section/politika/news/spolecny-hlas-v4-zacina-byt-v-migracni-politice-eu-vice-slyset/>.
29. **Euractiv. 2019.** www.europskaunia.sk. *Európske hospodárske spoločenstvo (EHS).* [Online] 2019. <https://www.europskaunia.sk/europske-hospodarske-spolocenstvo-ehs>.
30. **europarl.europa. 2020.** europarl.europa. *www.europarl.europa.eu.* [Online] 2020. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/5/o-tratado-de-lisboa>.
31. **europarl.europa. 2021.** europarl.europa. *www.europarl.europa.eu.* [Online] 2021. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/152/pristehovalecka-politika>.
32. **europarl.europa. 2019.** europarl.europa. *www.europarl.europa.eu.* [Online] 2019. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/152/pristahovalecka-politikaEUR%D3PSKY>.
33. **European, council of European Union. 2015.** Remarks by President Donald Tusk following his meeting with Stefan Löfven, Prime Minister of Sweden. *EUROPEAN council of European Union.* [Online] 2015. [online], 04.11.2015 [cit. 2020-08-25]. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/11/04/tusk-meeting-sweden-prime-minister-lofven/#%3E>.
34. **Eurostat. 2020.** Migration and citizenship. *www.ec.europa.eu/eurostat [online].* [Online] 2020. [cit. 2020-07-13]. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/data>.

35. **op.europa.eu. 2017.** EVROPSKÝ PARLAMENT A MIGRAČNÍ KRIZE. <https://op.europa.eu/>. [Online] 2017. [cit. 2020-07-13]. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e9465e4f-b2e4-11e7-837e-01aa75ed71a1/>.
36. **Evropský parlament. 2016.** Evropský parlament - utečenecká kríza. *op.europa.eu*. [Online] 2016. [cit. 2020-07-13]. <https://op.europa.eu/sk/publication-detail/-/publication/1aa55791-3875-4612-9b40-a73a593065a3/language-sk/format-HTML>.
37. **Horáková, Milada. 2011.** *Mezinárodní pracovní migrace v České republice v době pokračující recese v roce 2010*. [online] v.v.i, Praha : VÚPSV, 2011. [cit. 2012-15-03]..
38. **Neil, A. 2019.** euronews. *Is Europe still facing a migration crisis? UNHCR chief Filippo Grandi speaks to Andrew Neil*. . [Online] 2019. [cit. 2020-08-25]. <https://www.euronews.com/2019/01/25/is-europe-still-facing-a-migration-crisis-unhcr-chief-filippo-grandi-with-andrew-neil-uncu>.
39. **Onderčanin, Šrba, Krčmárik, L,P,M. 2016.** Arabská jar väčšinou neuspela. *svet.sme.sk*. [Online] 2016. [cit. 2020-08-25]. <https://svet.sme.sk/c/20078818/arabska-jar-vaccinou-neuspela-preco-otazky-a-odpovede.html>.
40. **SITA. 2016.** Pokuta 250-tisíc za neprijateho utečenca? Slovensko je proti. *Webnoviny.sk*. [Online] 2016. [online]. 04.05.2016. [cit. 2020-08-25]. <https://www.webnoviny.sk/pokuta-250-tisic-za-neprijateho-utecenca-slovensko-je-proti/>.
41. **Ševčík, Z. 2007.** *Vývoj počtu štatisticky sledovaných cudzincov v Českej republike a ich rozmiestnenie do okrasova so zvláštnym zretelom na situáciu po roku 2014*. Brno : Masarykova univerzita, 2007. Sv. 1.
42. **Šimeková, S. 2016.** Za povinné kvóty pre utečencov si štáty EÚ poriadne zaplatia. [Online] 2016. [online]. 04.05.016. [cit. 2020-08-25]. . <http://europskaunia.oldweb-sulik.sk/za-povinne-kvoty-pre-utecencov-staty-zaplatia/>.

Seznam Obrázky

Obrázek 1 Národnostní složení žadatelů o mezinárodní ochranu v roce 2020 (zdroj Eurostat)	20
Obrázek 2: Počet žadatelů o azyl ve státech Evropské unie. Zdroj: (Eurostat, 2020)	39
Obrázek 3: Odpověď dle vzdělání na otázku: Souhlasíte s tím, aby ČR přijímala migranty?	49
Obrázek 4: Odpověď dle věku na otázku: Souhlasíte s tím, aby ČR přijímala migranty?.....	49
Obrázek 5: Odpověď dle vzdělání na otázku: Myslíte si, že EU zvládá migrační krizi?	50
obrázek 6: Odpověď dle věku na otázku: Myslíte si, že EU zvládá migrační krizi?	50
Obrázek 7: Odpověď dle vzdělání na otázku: Cítíte se současnou migrační krizí ohrožená/ý?	51
Obrázek 8: Odpověď dle věku na otázku: Cítíte se současnou migrační krizí ohrožená/ý?.....	51
Obrázek 9 Odpověď dle věku na otázku: Myslíte si, že migrační politika ČR je dostačující?	52
Obrázek 10 Odpověď dle vzdělání na otázku: Myslíte si, že migrační politika ČR je dostačující?	52

Seznam Tabulky

Tabulka 1: Počty imigrantů v 5 nejvyhledávanějších státech EU v období mezi roky 2008 až 2018. Zdroj. (Eurostat, 2020)	38
Tabulka 2 Původ imigrantů v EU (v tisících. Zdroj: (Eurostat, 2020)	39
Tabulka 3 : Procentické zastoupení žadatelů o azyl dle věkových skupin (%). Údaje jsou očištěny o žadatele, kteří žádali o azyl ve více státech EU pro rok 2019. Zdroj. (Eurostat, 2020).	41
Tabulka 4 Výsledek azylového řízení ve státech EU v roce 2019 (%). Zdroj: (Eurostat, 2020).....	42